

DURF JE NEK UITSTEKEN!

**BOOM een gemeente
met een plan
bij een vermoeden van
kindermishandeling**

VOORWOORD

Kindermishandeling stopt nooit vanzelf

Beste lezer

Kindermishandeling neemt in ons land – het mag u misschien verbazen – nog steeds toe. De cijfers van de Vertrouwenscentra Kindermishandeling tonen dat duidelijk aan. Mishandeling of misbruik is altijd een pijnlijke ervaring. Dit kan immers ernstige gevolgen hebben op het moment van de mishandeling zelf en ook veel later kunnen er nog problemen opduiken.

Heel wat organisaties, diensten en verenigingen op ons grondgebied komen nu al in contact met kinderen en kunnen daarom een belangrijke rol spelen bij de detectie van kindermishandeling. Het is echter niet evident om effectief in te schatten of een kind slachtoffer is van kindermishandeling. De stap om hiermee verder te gaan is vaak ook te groot. Het is echter van essentieel belang voor het kind om zo snel mogelijk hulp te krijgen.

De verschillende lokale actoren, die actief zijn in onze gemeente, zijn er daarom allemaal samen van overtuigd dat er niet enkel curatief, maar ook preventief gewerkt dient te worden rond kindermishandeling. Het is daarom dat wij in maart 2012 in het kader van het Lokaal Sociaal Beleid een eerste aanzet hebben gegeven rond een globale aanpak van kindermishandeling. Binnen het preventieplan van Den Oogen Boom zijn het aanpakken van intrafamiliaal geweld en werken rond slachtofferschap ook opgenomen. Het is tevens een van de prioritaire doelstellingen binnen het meerjarenbeleid van

onze gemeente en het zonaal veiligheidsplan van de politiezone Rupel.

De actie die de lokale actoren voorstelden was het opstellen van een gemeentelijk stappenplan kindermishandeling. Het lokaal sociaal beleidsteam van het OCMW, de politie en de gemeentelijke preventiedienst namen deze wens ter harte. Ze namen het initiatief om deze actie te coördineren en riepen alle betrokken organisaties bij elkaar.

Met dit stappenplan willen wij iedere organisatie, dienst, vereniging,... begeleiden bij de aanpak van kindermishandeling. Er wordt uitgebreid beschreven welke stappen gezet kunnen worden in de aanpak van kindermishandeling: van het in kaart brengen van signalen, over intern overleg tot en met het organiseren van hulp of het melden van de kindermishandeling. Daarnaast komen ook alle verschillende organisaties die een mogelijke partner zijn in de aanpak van kindermishandeling aan bod.

Met dit stappenplan willen we er tevens voor zorgen dat iedereen weet wat te doen bij een vermoeden van kindermishandeling. Vaak zal dit actie vergen over de grenzen van de organisaties en lokale actoren heen, in sommige gevallen zal een dringende tussenkomst nodig zijn en is er geen tijd te verliezen. Dat we daarbij allemaal samen en in een unieke samenwerking onze kennis en betrokkenheid inzetten in het belang van elk kind kunnen we alleen maar positief noemen. Want kindermishandeling ... stopt nooit vanzelf.

Jeroen Baert
Burgemeester

Christel De Coninck
Voorzitter OCMW Boom

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	9
I. Wat is kindermishandeling?.....	11
1.1. Definiëring	11
1.2. Vormen van kindermishandeling	13
1.2.1. Mishandeling	13
1.2.2. Verwaarlozing	16
1.2.3. Seksueel misbruik	17
1.3. Signalen van kindermishandeling	19
II. Aanpak kindermishandeling: een beschrijving van de stappen.....	20
STAP 1: In kaart brengen van signalen.....	20
STAP 2: Intern overleg	22
STAP 3: Ongerustheid bespreken met het kind	23
STAP 4: Extern overleg	24
STAP 5: Ongerustheid bespreken met de ouders en eventuele verwijzing	25
STAP 6: Beslissen	26
6A. Zelf hulp organiseren en effecten volgen	27
6B. Melden en bespreken van de melding met de zorgvrager.....	28
Overzicht stappenplan	31
Noodsituaties	32
Verslaggeving tijdens het stappenplan	33
III. Partners in de aanpak van kindermishandeling	37
3.1. Partners provincie Antwerpen	38
3.1.1. Vertrouwenscentrum Kindermishandeling Antwerpen (VKA).....	38
3.1.2. Meldpunt 1712	40
3.2. Partners binnen eigen gemeente (Boom)	42

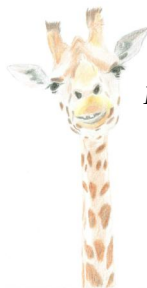
3.2.1. Centrum Algemeen Welzijnswerk (C.A.W.) Boom Mechelen Lier.....	42
3.2.2. Centrum Geestelijke Gezondheidszorg (CGG) De Pont.....	48
3.2.3. Dagcentrum De Tichel	50
3.2.4. Centrum voor kinderzorg en gezinsondersteuning (CKG).....	52
3.2.5. Preventieve zorg Kind en Gezin.....	54
3.2.6. Kinderopvang Boom en omstreken.....	56
3.2.7. Lokale PolitieZone Rupel – dienst jeugd en gezin	58
3.2.8. Centrum LeerlingenBegeleiding (CLB).....	60
3.2.9. Buitenschoolse KinderOpvang (BKO).....	63
3.2.10. Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW).....	64
3.2.11. Preventiedienst Den Oogen Boom	66
 IV. Een gemandateerde voorziening voor jeugdhulp.....	69
4.1. Werking.....	70
4.2. Wat is een gemandateerde voorziening?	71
4.3. Wat gebeurt er na de aanmelding?	72
4.4. Wat kan de gemandateerde voorziening beslissen? 72	
 V. Beroepsgeheim, spreekrecht, meldingsplicht en schuldig verzuim	73
5.1. Het wettelijk kader	74
5.2. Essentiële begrippen.....	75
5.2.1. Zwijgplicht en zwijgrecht.....	75
5.2.2. Spreekplicht en spreekrecht	76
5.2.3. Beroepsgeheim en ambtsgeheim	77
5.3. Wanneer mag het beroepsgeheim doorbreken?	80
5.3.1. Wanneer MAG de zwijgplicht doorbroken worden?	80
5.3.2. Wanneer heeft de geheimdrager spreekplicht?	83

5.3.3. Wanneer is er sprake van meldingsrecht? (art. 458 bis Strafwetboek).....	85
5.3.4. Wanneer is er sprake van schuldig verzuim? (art. 422bis Strafwetboek)	87

Bijlage

Bijlage 1: Signalenlijst	92
Bijlage 2: 15 vuistregels voor confronterende gesprekken	102
Bijlage 3: Handvatten in het spreken met ouders.....	108
Bijlage 4: Handvatten in het spreken met kinderen	112
Bijlage 5: Interessante links en publicaties	115

Inleiding

Kindermishandeling is NOT DONE.

Het is zelfs strafbaar.

Het moet aangepakt worden,

Beter nog: vermeden worden!

Kindermishandeling is een strafbaar feit. En een fenomeen van alle tijden en alle culturen. Het komt vaker voor dan we denken. Meestal speelt het zich af achter gesloten deuren en merkt de buitenwereld nauwelijks iets. Slachtoffers en/of daders lopen hier niet mee te koop. Wie naar buiten komt met zijn verhaal heeft recht op een respectvolle benadering. Vaak zijn de gevolgen voor het slachtoffer zo ernstig dat verdere psychische en/of medische begeleiding aangewezen is.

De aanpak van kindermishandeling is niet gemakkelijk. Het hangt af van verschillende factoren. In eerste instantie is herkenning en signalering belangrijk. Wanneer er maar het minst geringe vermoeden van mishandeling naar boven komt, dient men te alarmeren. Uiteraard is dit geen gemakkelijke opdracht. Stel dat je fout bent? Stel dat men jou iets kwalijk neemt? Stel dat de kinderen geplaagd worden? Stel dat... Stel dat...

Dit stappenplan biedt een leidraad om kindermishandeling te herkennen en vormt een handleiding om kindermishandeling te signaleren bij hulpverleners. Met deze brochure willen we een middel aanreiken om vermoedens van kindermishandeling niet mee te dragen maar aan te pakken.

In het eerste deel van deze brochure spitsen we ons toe op een theoretische toelichting over kindermishandeling. We bekijken de definities van kindermishandeling en maken een onderscheid tussen alle mogelijke vormen. Eveneens geven we een overzicht van mogelijke signalen die op kindermishandeling kunnen wijzen.

In deel twee trachten we een stappenplan bij het vermoeden van kindermishandeling weer te geven. Deze stappen zijn niet bindend. Ze kunnen op verschillende momenten gevolgd worden en kunnen door elkaar stromen.

Het derde onderdeel van deze brochure omvat een overzicht van alle mogelijks betrokken partners in de aanpak van kindermishandeling. We maken een onderscheid tussen provinciale organisaties en organisaties binnen onze eigen gemeente.

Als laatste facet van deze bundel lichten we enkele belangrijke termen inzake kindermishandeling toe. We bekijken beroepsgeheim, meldingsplicht, spreekrecht en schuldig verzuim van nader bij.

Om af te sluiten wensen we nogmaals te benadrukken dat kindermishandeling niet in de doofpot gestoken mag worden. De aanpak is en blijft prioritair. Het kan verholpen worden met uw hulp en uw ‘gezond verstand!’

I. Wat is kindermishandeling?

1.1. Definiëring

Er bestaan twee definities van kindermishandeling, enerzijds de strafrechtelijke definitie en anderzijds de definitie die werd ontwikkeld door de Vertrouwenscentra Kindermishandeling (VK).

De strafrechtelijke definitie wordt beschreven in COL 3/2006 van Parket Generaal:

“Kindermishandeling is elke vorm van fysiek, seksueel, psychisch of economisch geweld op de persoon van een kind.

Met geweld wordt bedoeld:

- a) alle strafbare gedragingen die door een daad of verzuim schade berokkenen aan de benadeelde persoon. Dit geweld kan fysiek zijn (vb opzettelijke slagen en verwondingen), seksueel (vb aanranding eerbaarheid), psychisch (vb belaging, laster, beledigingen) of economisch (vb familieverlating)*
- b) ook alle gedragingen waarvan, hoewel ze geen misdrijf lijken te zijn, gewoonlijk omschreven worden als ‘familiaal geschil’ of ‘kind in gevaar.’”¹*

¹ naar Col 3/2006 van Parket Generaal

De definitie kindermishandeling van het VK is een erg ruime definitie, die vertrekt vanuit het belang van (vroegtijdige) hulpverlening.

“Kindermishandeling en –verwaarlozing is iedere situatie waarin het kind het slachtoffer is van geweld van fysieke, psychische of seksuele aard, en dit passief of actief.”²

De definitie maakt duidelijk dat het bij kindermishandeling niet alleen gaat over lichamelijke of seksuele letsels. Iedere vorm van geweld en van onrecht tegen kinderen kan lijden veroorzaken en elk kind heeft het recht daarin erkend en geholpen te worden.

² ADRIAENSSENS, P., e.a., In vertrouwen genomen, Tielt, Lannoo, 2000, p. 79

1.2. Vormen van kindermishandeling³

De term “kindermishandeling” is een verzamelnaam voor alle vormen van geweld ten aanzien van kinderen. Er dient een verschil gemaakt te worden tussen mishandeling (= een actieve handeling) en verwaarlozing (= een passieve handeling). Daarnaast kan een kind getuige zijn van geweld, waardoor het ook slachtoffer is. Bovendien kan men – zowel bij mishandeling als verwaarlozing – een onderscheid maken naar de aard van het toegebrachte letsel: lichamelijk of psychisch. Kindermishandeling komt zelden in geïsoleerde vorm voor; meestal treft men ‘mengvormen’ aan.

³ Zie <http://www.kindermishandeling.be/website/7-www/42-www.html>, 25/02/2013

1.2.1. Mishandeling

A. *Lichamelijke mishandeling*

Bij lichamelijke mishandeling verwijzen we naar volwassenen die fysiek geweld plegen op kinderen of jongeren: schoppen, slaan, knijpen, bijten, schudden, het toebrengen van brand- of snijwonden, breuken, inwendige letsels, ... Fysiek geweld is verschillend van een ongeval.

Er bestaan verschillende vormen van lichamelijke mishandeling. Bij sommige vormen zijn er geen zichtbare tekenen van geweld. We geven kort twee voorbeelden van deze vorm:

- *Factitious Disorder by Proxy*

Het *factitious disorder by proxy syndroom* bestaat erin dat ouders (meestal de moeder), actief of passief, hun kinderen ziek maken of aan derden vertellen dat hun kinderen ziek zijn. Zo onderwerpen ze hen aan onnodige medische onderzoeken, medicatie, ziekenhuisopnames of zelfs operaties, zonder dat hun kind in aanvang ziek is.

- *Shaken Infant Syndroom (S.I.S.)*

Hardhandig heen en weer schudden van een baby kan leiden tot hersenschade, soms zelfs met blijvende gevolgen. Deze kunnen ernstige, onomkeerbare neurologische en psychologische stoornissen tot gevolg hebben of zelfs een vroegtijdige dood veroorzaken.

B. Emotionele mishandeling

Bij psychische of emotionele mishandeling worden de basisbehoeften van het kind (namelijk de behoeften aan steun, bemoedering, veiligheid en geborgenheid) niet erkend. Kinderen of jongeren worden emotioneel mishandeld wanneer ze te maken krijgen met een vijandige houding, afwijzing en vernedering, bedreigingen, scheldpartijen, opsluiting, ...

Wanneer kinderen en jongeren niet kunnen voldoen aan te hoge verwachtingen van iemand anders (en daarom gestraft worden), geldt dat ook als emotionele mishandeling. Een gebrek aan positieve commentaar en aanmoedigingen is eveneens nefast.

1.2.2. Verwaarlozing

A. *Lichamelijke verwaarlozing*

Kinderen of jongeren die te weinig lichamelijke verzorging krijgen, worden lichamenlijk verwaarloosd. Er wordt geen, onvoldoende of verkeerde aandacht besteed aan kledij, voeding, nachtrust en medische zorg. Verwaarlozing komt vaak voor en heeft zware gevolgen.

B. *Emotionele verwaarlozing*

Emotionele verwaarlozing komt tot uiting door een gebrek aan geborgenheid, warmte en veiligheid. Kinderen of jongeren krijgen geen plaats in het gezin en staan emotioneel in de kou. Ze krijgen te weinig kansen om te leren en zich te ontwikkelen. Ze worden afgewezen en zelfs verlaten. Er is te weinig communicatie, te weinig toenadering.

Kortom, een emotioneel verwaarloosd kind krijgt geen enkele positieve aandacht, stimulering of ondersteuning van de ouder(s). De relatie ouder-kind kenmerkt zich door koelheid, liefdeloosheid en afwijzing.

C. *Psychogene dwerggroei*

Psychogene dwerggroei, of *failure to thrive*, is een specifieke vorm van verwaarlozing. Het duidt op een achterstand van de lichamenlijke ontwikkeling als gevolg van emotionele verwaarlozing.

1.2.3. Seksueel misbruik

Er is sprake van seksueel misbruik wanneer kinderen betrokken worden bij activiteiten die niet aan hun leeftijd zijn aangepast, maar eerder kaderen in een behoeftebevrediging van een volwassene en/of jongere.

Onder seksueel misbruik verstaan wij: betasten, gemeenschap hebben, geslachtsdelen tonen, pornovideo's bekijken, toekijken, 'spelletjes' spelen, seksuele uitbuiting van kinderen, vulgair taalgebruik, ...

Seksuele mishandeling speelt zich vooral af in een sfeer van emotionele chantage, waarbij de andere zijn of haar macht misbruikt. Het slachtoffer lijdt emotioneel en lichamelijk. Seksueel misbruik gaat immers vaak samen met andere vormen van geweld.

Volwassenen laten kinderen ongepaste dingen doen, behandelen hen als leeftijdgenoten, vragen geheimhouding en scheppen soms een 'speciale band' met het slachtoffer. Het kind raakt verstrikt en verward en ziet niet altijd een uitweg. Zo is er dus ook sprake van emotionele mishandeling.

We onderscheiden verschillende vormen van seksueel misbruik:

A. *Incest*

Incest duidt in principe enkel op seksueel misbruik tussen bloedverwanten. Je kan het ruimer bekijken en ook misbruik door stiefouders en andere vervangende opvoeders of familieleden als incest beschouwen.

Incest gaat niet alleen over geslachtsgemeenschap. Ook betasten, geslachtsdelen tonen, tongzoenen of suggestieve opmerkingen maken is grensoverschrijdend en geldt dus als seksueel misbruik.

B. *Extrafamiliaal misbruik*

Kinderen en jongeren kunnen ook door buitenstaanders seksueel misbruikt worden: de buurman, de oom, iemand met een verantwoordelijke functie naar kinderen toe, een vriend des huizes, een onbekende, ...

1.3. Signalen van kindermishandeling

Wetende dat de meeste kinderen niet spontaan vertellen over hun mishandeling, wordt observatie aan de hand van mogelijke signalen die deze kinderen uitzenden, belangrijk. Er zijn slechts zeer weinig ‘rechtstreekse’ signalen die verwijzen naar mishandeling zoals een kind dat naar school komt met een blauwe plek waarin duidelijk de afdruk van een hand staat.

Meestal zenden de kinderen ‘onrechtstreekse’ en onduidelijke signalen uit, waardoor het voor de omgeving niet direct duidelijk is wat er aan de hand is. Het hangt dan af van het opmerkingsvermogen en het engagement van de buitenwereld of deze signalen ernstig genomen worden en de link naar mogelijke mishandeling gelegd wordt. Door op deze manier signalen te geven, kan het kind zijn omgeving uittesten en checken of die wel veilig genoeg is om iets van zijn probleemwereld te tonen. Het geeft hem een minimale controle over wat er eventueel verder gebeurt als het iets laat merken van zijn thuissituatie.⁴

Een signalenlijst (zie bijlage 1) geeft een overzicht van mogelijke signalen die kinderen kunnen uitzenden naar aanleiding van mishandeling, misbruik of verwaarlozing. Gebruik deze lijsten dus als een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen en niet om kindermishandeling te “bewijzen”.⁵

⁴ Boets D., *Werkboek kindermishandeling & seksueel misbruik*, Antwerpen, 2007, 7.

⁵ Boets D., *Werkboek kindermishandeling & seksueel misbruik*, Antwerpen, 2007, 7.

II. Aanpak kindermishandeling: een beschrijving van de stappen

Slachtoffers en plegers van kindermishandeling vragen meestal niet zelf om hulp.

De stappen van het stappenplan zijn in een zo logisch mogelijke volgorde gezet. Maar deze volgorde is niet dwingend. Zo is het bijvoorbeeld in een aantal gevallen mogelijk om meteen met de betrokkenen in gesprek te gaan over de signalen, nog voor je met een collega hebt overlegd. Dan voer je eerst een gesprek en betrek je ook de informatie uit dit gesprek in het overleg met je collega en in het eventuele adviesgesprek met het VK Antwerpen. Het komt ook regelmatig voor dat je een stap twee- of driemaal zet, bijvoorbeeld omdat je de ouders opnieuw wilt spreken over de signalen of omdat je vaker advies wilt van het VK.

STAP 1: In kaart brengen van signalen

Breng de signalen die een vermoeden van kindermishandeling bevestigen of ontkrachten in kaart en leg deze vast in het dossier.

Leg ook vast wie je hebt geraadpleegd en wat je in dit overleg hebt afgesproken.

Ook signalen die het vermoeden ontkrachten

Leg ook de signalen vast die het vermoeden van kindermishandeling ontkrachten of in twijfel trekken. In bijlage vind je een signaallijst ter ondersteuning.

STAP 2: Intern overleg

Bespreek de signalen met een deskundige collega, of een leidinggevende.

Intern overleg

Volg voor het voeren van intern overleg de richtlijnen, die daarvoor in je instelling of praktijk gelden. Soms wordt voor het voeren van overleg over de signalen binnen de instelling een speciale aandachtsfunctionaris aangewezen. In andere gevallen vindt het overleg (ook) plaats met een leidinggevende.

Belang van het interne overleg

Bij het interne overleg ga je met je deskundige collega of leidinggevende bijvoorbeeld na hoe de signalen geïnterpreteerd moeten worden of hoe je het gesprek met het kind of de ouder het beste aan kunt pakken. Ook is het in sommige gevallen goed om eerst samen de risico's in te schatten voordat een gesprek over (ernstige) signalen wordt aangegaan. Al met al kan de wijze waarop het eerste gesprek met het kind of de ouder gevoerd wordt cruciaal zijn voor de gehele aanpak.

STAP 3: Ongerustheid bespreken met het kind

Bespreek de signalen met het kind

Heb je ondersteuning nodig bij het voorbereiden of het voeren van het gesprek met het kind, raadpleeg dan een deskundige collega, een leidinggevende of het VK.

Gesprek met kinderen

Voor het voeren van het gesprek gelden in het algemeen de volgende regels.

Het is van belang dat je het gesprek met het kind aangaat, tenzij dat vanwege zijn jeugdige leeftijd echt niet mogelijk is, of te belastend voor hem is. Je beoordeelt zelf of een gesprek zinvol en mogelijk is. Voer daarover zo nodig vooraf overleg met een collega of met het VK. Het kan van belang zijn om een kind even alleen te spreken, zonder dat zijn ouders daarbij aanwezig zijn, zodat het kind zich vrij kan uiten. Als uitgangspunt geldt dat de ouders hierover vooraf behoren te worden geïnformeerd. Vanwege de veiligheid van het kind, van jezelf, of die van anderen, kun je besluiten om toch een eerste gesprek met het kind te voeren zonder dat de ouders hierover van te voren worden geïnformeerd. Voer hierover vooraf altijd overleg met een collega of met het VK. (In bijlage (3) vind je een overzicht van richtlijnen voor het spreken met kinderen.)

STAP 4: Extern overleg

Advies VK

Heeft het raadplegen van een collega of een leidinggevende je vermoedens niet (geheel) weggenomen, vraag dan advies aan het VK. Het VK kan onder andere adviseren over de interpretatie van signalen, over het voeren van gesprekken met betrokkenen en over de hulp die kan worden ingezet. Het vragen van advies kan anoniem gesteld worden.

Partners

Verder in deze brochure vind je een overzicht van alle partners die aan dit stappenplan hebben meegewerkt. Je kan ook steeds bij hen terecht om een casus te bespreken. Ook hier kan je vraag anoniem gesteld worden.

Advies vragen als zelfstandige

Werk je als zelfstandige, dan is in de meeste gevallen overleg binnen de instelling of praktisch niet mogelijk. Werk je als zelfstandige samen met anderen vraag dan in ieder geval advies aan hen. Vraag daarna zo nodig nog advies aan het VK. Werk je als zelfstandige niet samen met iemand, vraag dan altijd advies aan het VK. Daarnaast kun je een casus altijd geanonimiseerd voorleggen aan een vakgenoot.

STAP 5: Ongerustheid bespreken met de ouders en eventuele verwijzing

Gesprek met de ouder(s)

Normaal gesproken voer je ook een gesprek over de signalen met de ouder(s). Dit is niet alleen van belang als de ouders mogelijk betrokken zijn bij de mishandeling, maar ook als dit niet aan de orde is. De ouders behoren namelijk, zeker als zij het gezag uitoefenen, als regel te worden geïnformeerd over wat er bij hun kind speelt.

Een gesprek met (één van) de ouders kan achterwege blijven wanneer de veiligheid van het kind, van jezelf, of die van anderen in het gedrang komt. Dit is mogelijk wanneer je redenen hebt om aan te nemen dat je het kind door het gesprek met de ouders uit het oog verliest, of dat het geweld escaleert.

(In bijlage (4) vind je een overzicht van richtlijnen voor het spreken met ouders.)

STAP 6: Beslissen

Bij stap 6 komt het er op aan dat je alle informatie en alle adviezen die je gekregen hebt bij elkaar brengt en deze informatie vervolgens weegt. Dit ‘wegen’ wil zeggen dat je een inschatting maakt van:

- het *risico* op kindermishandeling of huiselijk geweld
- de *aard* en de *ernst* van de mishandeling of het huiselijk geweld
- de *kans* dat er schade ontstaat door de mishandeling of het geweld bij de zorgvrager of bij een ander

Ook als je vaststelt dat er al hulp in het gezin aanwezig is, kom je tot een eigen afweging van de ernst van de signalen en van de risico's en zet je op basis van deze afweging zo nodig vervolgstappen.

6A. Zelf hulp organiseren en effecten volgen

Kom je tot de conclusie dat je het kind en/of de gezinsleden redelijkerwijs *voldoende* tegen het risico op kindermishandeling kunt beschermen:

- organiseer dan de noodzakelijke hulp
- volg de effecten van deze hulp
- doe alsnog een *melding* als er signalen zijn dat de kindermishandeling niet stopt, of opnieuw begint

6B. Melden en bespreken van de melding met de zorgvrager

Kom je tot de conclusie dat je het kind en/of de gezinsleden *niet voldoende* tegen het risico op kindermishandeling kunt beschermen, of *twijfel* je er aan of je voldoende bescherming hiertegen kunt bieden:

- meld je vermoeden bij het VK
- beschrijf zoveel mogelijk feiten en gebeurtenissen die je hebt vastgesteld
- geef duidelijk aan of de informatie bij je melding (ook) van anderen afkomstig is
- overleg met het VK wat je na de melding, binnen de grenzen van je gebruikelijke werkzaamheden, zelf kan doen om het kind en/of de gezinsleden tegen het risico op kindermishandeling te beschermen

Bespreek je melding vooraf met het kind (en/of met de ouder)

- Leg uit waarom je van plan bent een melding te gaan doen en wat het doel daarvan is.
- Vraag uitdrukkelijk om een reactie op de voorgenomen melding.
- Bij bezwaren, bekijk of, en zo ja op welke wijze, je tegemoet kunt komen aan deze bezwaren.
- Is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om het kind en/of de gezinsleden te beschermen tegen de kindermishandeling of het geweld. Betrek in je afweging de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om tegen kindermishandeling te beschermen.
- Doe een melding indien naar jouw oordeel de bescherming van het kind en/of zijn

gezinsleden de doorslag moet geven en informeer hen over je melding.

Van contacten met het kind en/of de ouders over de melding kun je alleen afzien:

- als de veiligheid van het kind, die van jezelf, of die van een ander in het geding is
- als je goede redenen hebt om te veronderstellen dat het kind en/of de ouder daardoor het contact met jou zal verbreken

Attent blijven en zo nodig een nieuwe melding doen

Een melding is geen eindpunt. Blijf ook na je melding attent op signalen van kindermishandeling en doe zo nodig een nieuwe melding als de situatie verslechtert. Blijf ook attent op signalen als het VK heeft besloten om geen actie te ondernemen naar aanleiding van je melding en doe een nieuwe melding als de signalen duidelijker worden of als de situatie verslechtert.

Melden bij het VK

Als je een melding doet bij het VK draag je de zaak over aan het VK, zodat er onderzoek kan worden gedaan naar de signalen en vermoedens die je meldt. Omdat dit onderzoek alleen mogelijk is als men bij het VK weet over welk gezin het gaat, moet je de naam van het kind en van het gezin noemen. Je geeft bij je melding ook je eigen naam en functie.

Het gezin krijgt van het VK te horen van welke instelling of beroepskracht de melding afkomstig is. Maar op deze regel gelden een paar uitzonderingen. Vanwege de veiligheid van het kind of van jou kan je melding anoniem blijven voor het gezin.

Ministerie van Justitie
Logo of the Flemish Government

SLECHTE DAG OF SLECHTE VRIENDEN?

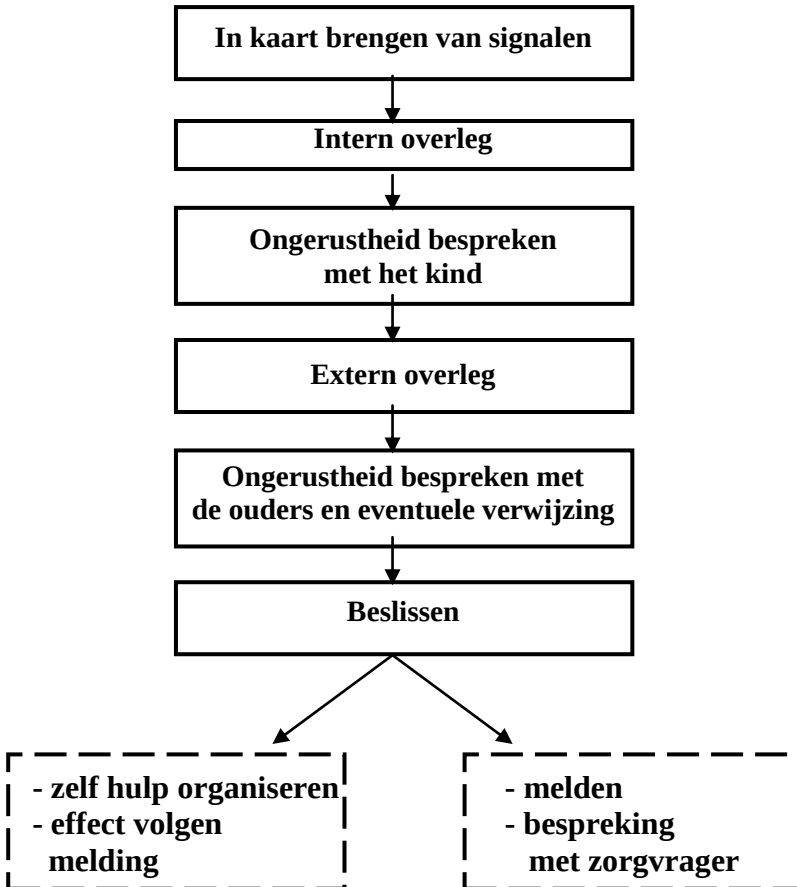
ELK VERMOEDEN VAN GEWELD TELT

BEL 1712

ELKE WERKDAG
VAN 9 UUR 15 TOT
18 UUR 15

Foto: M. van der Wal - Fotograaf.nl

Overzicht stappenplan

Noodsituaties

Bij signalen die wijzen op acuut en zodanig ernstig geweld dat de zorgvrager of zijn gezinslid daartegen onmiddellijk moet worden beschermd, kun je meteen advies vragen aan het VK. Komt men daar tot het oordeel dat onmiddellijke actie is geboden, dan kun je zo nodig in hetzelfde gesprek een melding doen zodat op korte termijn de noodzakelijke acties in gang kunnen worden gezet.

Verslaggeving tijdens het stappenplan

Neem bij de verslaglegging van de signalen de volgende regels in acht:

- beschrijf de signalen zo feitelijk mogelijk: leg vast wat je hebt gezien, gehoord, geroken of waargenomen
- worden er ook interpretaties, hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een interpretatie, hypothese of veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als deze later wordt bevestigd of ontkracht
- vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd (ook als die derde één van de ouders is)
- leg medische diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een bevoegde beroepskracht, zoals een arts, een verpleegkundig specialist of een psychiater

Leg vast met wie je intern hebt overlegd (naam en functie) en wat er is afgesproken en leg ook (als dit gevraagd is) het advies vast van het VK en de functie en de naam van medewerker van het VK met wie je hebt gesproken.

Als je het zetten van stappen overdraagt aan een ander, leg deze overdracht dan ook vast in het dossier. Beschrijf nauwkeurig aan wie (naam en functie) het zetten van de stappen in handen is gegeven.

Leg je weging vast in het dossier. Als je op basis van de stappen tot de conclusie komt dat het vermoeden van kindermishandeling ongegrond is, teken dit dan ook aan in het dossier en leg vast op basis van welke gesprekken en adviezen je tot dit oordeel bent gekomen.

Bespreek deze conclusie ook met het kind en de ouder en noteer in het dossier dat je dit besproken hebt.

Leg je melding zorgvuldig vast in het dossier. Teken ook aan:

- welke informatie je bij je melding hebt verstrekt en welke afspraken je met het VK hebt gemaakt
- of je al dan niet over de melding met het kind (en/of de ouders) hebt gesproken
- heb je geen contact met het kind (en/of de ouders) gehad over de melding, teken dan ook aan waarom dit zo is besloten
- leg ook de naam en de functie vast van de medewerker van het VK bij wie je de melding hebt gedaan
- Word je later door het VK over (de uitkomsten van het onderzoek naar) kindermishandeling geïnformeerd, leg dan ook deze informatie vast. Doe dit ook als kindermishandeling niet is gebleken

BELANGRIJK

1 Openheid naar het kind en/of de ouders

Uitgangspunt is openheid naar het kind (en/of de ouders). Daarom vertel je het kind (en/of de ouders) dat je een melding gaat doen bij het VK. Je kunt alleen afzien van deze openheid indien de veiligheid van het kind, van jezelf of van een ander in het geding is óf als je goede redenen hebt om te veronderstellen dat de zorgvrager daardoor het contact met je zal verbreken.

2 Goede dossiervorming

Noteer alle stappen die je zet in het dossier, zoals de namen van de collega's die je geraadpleegd hebt, hun adviezen, overleg met het VK en hun advies, je afweging, de melding of waarom je daarvan hebt afgezien.

Ministerie van Justitie
Logo of the Flemish Government

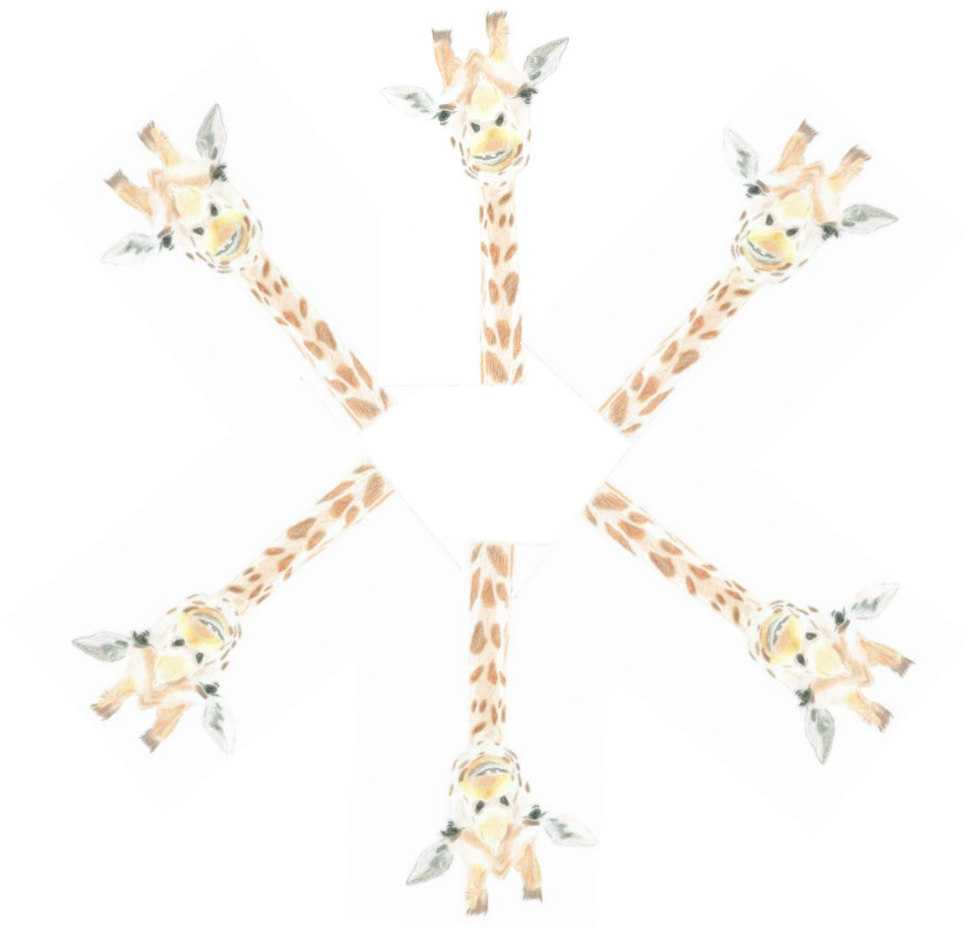
SLIPJE KWIJT OF ONSchULD KWIJT?

ELK VERMOEDEN VAN GEWELD TELT

BEL 1712 ELKE INWONER VAN 'N DOET 12 UUR
DIERDIEFT & BRAND

© 2019 - 2020 Vlaamse Mediagereguleerder voor de Media en de Media

III. Partners in de aanpak van kindermishandeling

3.1. Partners provincie Antwerpen

3.1.1. Vertrouwenscentrum Kinder- mishandeling Antwerpen (VKA)

1. **Doelgroep:**

Iedereen met een vermoeden / ongerustheid / zekerheid rond kindermishandeling kan met het VKA contact opnemen. Ook indien je, als minderjarige, zelf betrokken bent of was bij geweld, verwaarlozing of seksueel misbruik. Zowel hulpverleners (artsen, leerkrachten,...) als ouders, burens, familie kunnen het VKA consulteren. Het kind / gezin dient in het arrondissement Antwerpen te wonen.

Hulpverlening vindt plaats binnen de vrijwilligheid, buiten het juridische kader.

2. **Aanmelding:**

Dit kan bij voorkeur telefonisch, schriftelijk of in een persoonlijk contact tijdens de kantooruren (9 – 17 uur). Het VKA is 24u/24u bereikbaar voor dringend advies bij crisissituaties. De hulpverlening is kosteloos. Melders kunnen, indien zij dat wensen, anoniem blijven ten aanzien van het gemelde gezin.

3. **Aanbod:**

- *Advies:* dit kan gaan over onder andere diagnostiek bij kindermishandeling, aanpak door de melder, mogelijk hulpaanbod, doorverwijzing naar andere (justitiële) instanties / diensten (melder blijft verantwoordelijk voor de eventuele acties die hij na het adviesgesprek onderneemt).
- *Actieve hulp opstarten:*

- Diagnostiek in functie van een hulpverleningsaanbod (exploratie en objectivering van de melding, het aanspreken van ouders, ...);
 - Crisisbegeleiding van het gezin in situaties van kindermishandeling;
 - Coördinatie van de hulpverlening in samenspraak met professionele melders.
- *Vorming en sensibilisering*

Invalshoek is/zijn kind(eren) die slachtoffer zijn van kindermishandeling. Volwassen slachtoffers met een verwerkingsvraag worden doorverwezen. Plegers worden alleen gezien als dit kadert in een zorgaanbod naar de kinderen. Het belang en de veiligheid van het kind primeert. De hulpverlening is gericht op herstel.

4. Verwijzingsprocedure (door professionelen):

Indien men een jongere en/of zijn gezinsleden willen verwijzen naar het VK, is het belangrijk om eerst telefonisch contact op te nemen met de dienst. In deze contactname kunnen de verwachtingen / vragen van de cliënt en de hulpverlener afgestemd worden op het aanbod van het VK. Een goede overdracht (eventueel in een persoonlijk gesprek) van onder andere de cliënt / systeem en/of van informatie is functioneel. Afspraken worden in het verloop van het hulpverleningsproces verduidelijkt, bijgestuurd indien nodig en duidelijk gecommuniceerd met de betrokkenen.

Contactgegevens:

☎ 03/230.41.90

✉ info@vkantwerpen.be

<http://www.vkantwerpen.be/antwerpen.php>

3.1.2. Meldpunt 1712

Sinds 12 maart 2012 bestaat er één centraal telefoonnummer voor de melding van alle vormen van geweld: het nummer 1712. Men kan er terecht voor de melding van zowel geweld als misbruik, en dit zowel voor vermoedens als feiten. Het nummer is er voor alle doelgroepen van kinderen tot ouderen, voor slachtoffers en voor daders, voor intrafamiliaal en extrafamiliaal geweld, of het nu thuis plaatsvindt, op school, in een relatie of in een zorgsituatie. De melding kan evenzeer een vervolgtraject binnen hulpverlening of justitie betreffen.

Op dit nummer kan men terecht met zowel vragen als meldingen, en dat discreet en gratis. Wie informatie of advies vraagt, krijgt meteen antwoord op basis van de expertise van de vertrouwenscentra kindermishandeling en de centra algemeen welzijnswerk. Als het gaat om een melding en er dus nood is aan hulpverlening of wanneer het optreden van politie / parket nodig blijkt, wordt rechtstreeks doorverwezen naar de meest gepaste hulpverlening of naar het parket. In elk geval wordt er een geïntegreerde aanpak vooropgesteld.

Het team medewerkers van 1712 luistert steeds naar het verhaal van de beller, of het nu gaat om een slachtoffer of iemand die slechts zijdelings betrokken is. Samen wordt geprobeerd om de vraag te verhelderen. Het meldpunt geeft de mogelijkheid om bezorgdheid of verontrusting uit te drukken. De medewerkers helpen om de juiste informatie te zoeken en maken de beller wegwijs in de wereld van justitie. Indien gewenst kunnen zij de beller ook in contact

brengen met de gespecialiseerde hulpverlening in de buurt.

Het meldpunt 1712 werkt in alle discretie, bovendien zijn de medewerkers gebonden aan het beroepsgeheim. Bij gevaarsituaties hebben zij wel spreekrecht. Het nummer 1712 is geen alarmlijn, kliklijn of protestlijn, maar een hulplijn. Het meldpunt wil een aanspreekpunt zijn voor iedereen die een vraag heeft over geweld, misbruik of mishandeling. Wie een klacht wilt indienen, kan terecht bij de politie.

Contactgegevens:

Het nummer 1712 wordt

- permanent bemand tussen 9.00 uur en 17.00 uur
- buiten die uren kan men contact opnemen met teleonthaal op het gratis nummer 106.

3.2. Partners binnen eigen gemeente (Boom)

3.2.1. Centrum Algemeen Welzijnswerk (C.A.W.) Boom Mechelen Lier

In het Centrum Algemeen Welzijnswerk kan je terecht voor psychosociale ondersteuning. CAW Boom Mechelen Lier biedt zowel algemeen (Algemeen Ambulant Welzijnswerk en JAC) als specifiek welzijnswerk (Slachtofferhulp, Team Intra Familiaal Geweld, Bezoekruimte, Justitieel Welzijnswerk, Vluchthuis, CIC, Thuislozenzorg) op verschillende plaatsen in het arrondissement Mechelen.

Het Ambulant Welzijnswerk (AWW) Boom-Willebroek.

Het AWW is er voor alle mensen uit de Rupelstreek, Klein-Brabant en Willebroek. Het is een ambulante eerstelijnsdienst waar men terecht kan met de meest uiteenlopende vragen.

Het AWW ziet mensen van alle leeftijden, ook kinderen. Vanaf de lagere schoolleeftijd kunnen kinderen zelf in begeleiding komen. De hulpverlening binnen het CAW is een “aanbod” en geen verplichting. De vrijwillige participatie van de cliënt is dan ook een prioriteit. Het CAW doet er alles aan om het contact met de cliënt niet te verliezen en probeert hulpverlening op maat aan te bieden.

Er wordt eerst gestart met een grondige verkenning van de vraag. Bij aanmelding van kinderen zijn er meestal meerdere betrokkenen: de ouders, maar ook de school, het CLB, het CKG,... Die worden, indien nodig, ook aangesproken in functie van de verkenning van de situatie.

De cliënt komt normaal om de 14 dagen op gesprek. Hiervan kan afgeweken worden naargelang de behoefte. Sommige kinderen komen, vooral in het begin van een begeleiding, wekelijks. Een sessie duurt ongeveer een uur. Hulpverlening aan kinderen en jongeren is gratis.

Kindermishandeling wordt niet vlug als dusdanig aangemeld, noch door gezinnen, noch door doorverwijzers. Het kan echter in de loop van de begeleiding duidelijk worden dat het voor ouders soms te veel wordt en dat ze dan op een verkeerde manier op hun kinderen reageren.

Indien hierrond een vermoeden of een zorg bestaat bij de betrokken hulpverlener, wordt deze zorg

besproken tijdens het wekelijkse teamoverleg. Er is geen vast behandel- of stappenplan als het over kindermishandeling gaat. Er wordt zorgvuldig overwogen wat de best mogelijke aanpak is, wie van de mogelijk betrokken diensten in de positie staat om iets te ondernemen, wat ondernomen kan worden, ...

Binnen het CAW bestaat sinds jaren ook een intervisiegroep die zich buigt over dossiers van kinderen en jongeren. De intervisiegroep is samengesteld uit hulpverleners die binnen deelwerkingen van het CAW met kinderen en jongeren werken. Dat zijn mensen die werken in het JAC de Bezoekruimte, het Vluchthuis en Slachtofferhulp. Deze groep is ook een mogelijk forum om rond een dossier te overleggen.

Contactgegevens:

AWW Boom

Colonel Silvertopstraat 15 - 1ste verdieping.

☎ 03/880.58.15 of 16 of 17

✉ aww.boom@cawboommechelenlier.be

 www.cawboommechelenlier.be

AWW-Boom dagelijks te bereiken tussen 9 – 12 u en 13 – 16 u (behalve donderdagvoormiddag) en op dinsdag tussen 18 – 19u.

Team Familiaal Geweld

CAW Boom Mechelen Lier heeft een apart team dat zich specialiseert in familiaal geweld. Ze werken met koppels die zich aanmelden of aangemeld worden i.v.m. familiaal geweld. Het team heeft zijn bureau in Mechelen, maar is ook beschikbaar voor de regio Boom. Ze doen huisbezoeken of kunnen de mensen ontvangen in de lokalen van het CAW in de Colonel Silvertopstraat.

Contactgegevens:

☎ 015/33.08.41

Het jongerenaanbod van CAW Boom Mechelen Lier

JAC Mechelen is er voor alle jongeren tussen 12 en 25 jaar. In het JAC kunnen jongeren terecht met hun vragen om hulp, advies en informatie. De hulp is gratis, vrijwillig en anoniem.

- Info: Jongeren vinden in het JAC info over allerlei thema's: relaties, werken, seks, rechten, gezondheid, zelfstandig wonen, drugs, ... Ze kunnen er surfen en vormingsmateriaal ontlennen.
- Hulp: In de knoop met zichzelf of hun omgeving? Jongeren kunnen terecht bij een hulpverlener voor gesprekken en ondersteuning. Kortom, begeleiding op maat is mogelijk.
- Advies: Geraken jongeren er niet uit? Samen met hen zetten we alles op een rijtje. We helpen hen verder op weg bij het maken van een keuze.
- Preventie: Met preventieve acties rond verschillende thema's wil JAC Mechelen vooral jongeren in groepsverband bereiken: via de school, het jeugdwerk, de leefgroep, ...

Het JAC gaat voornamelijk individueel aan de slag met de jongere. Wanneer er sprake is van kindermishandeling, geweld of seksueel misbruik wil het JAC in de eerste plaats de veiligheid garanderen van deze jongere. De JAC-medewerker is een vertrouwensfiguur en het JAC is een plaats waar jongeren terecht kunnen om hun hart te luchten. Samen met de jongere wordt bekeken welke mogelijkheden er zijn en welke stappen er eventueel kunnen gezet worden. Kan er iemand op de hoogte worden gebracht? Of is een doorverwijzing naar bijvoorbeeld het VK

aangewezen? Deze beslissingen worden in samenspraak met de jongere genomen en telkens besproken met de collega's op de teamvergadering.

Het JAC heeft een eigen 'huis' met infowinkel: Sint-Katelijnestraat 57, 2800 Mechelen. Daar kan je binnenspringen zonder afspraak op maandag, woensdag en vrijdag van 12.00u tot 17.30u.

Jongeren kunnen een afspraak maken met een medewerker van JAC Mechelen voor een gesprek **op dinsdag en donderdag in de lokalen van CAW Boom Mechelen Lier (IMSIR) in Boom**. Je kan hen ook contacteren via **mail, chat of opbellen** met je vraag.

Contactgegevens:

jac@cawboommechelenlier.be

015 33 70 12

www.jacmechelen.be

3.2.2. Centrum Geestelijke Gezondheidszorg (CGG) De Pont

Het CGG De Pont is een **tweedelijnsvoorziening** in de gezondheidszorg die erkend is en gesubsidieerd wordt door de Vlaamse Gemeenschap. Vanuit vestigingsplaatsen te Boom, Lier en Mechelen biedt het preventie en ambulante hulpverlening voor zowel **kinderen en jongeren als volwassenen en ouderen met psychologische problemen en psychiatrische stoornissen**.

Wanneer een kind/jongere wordt aangemeld, wordt er een oriënteringsgesprek gepland. Tijdens dit **oriënteringsgesprek** exploreren we samen met de ouders de situatie en hulpvraag. Indien het een aanmelding van een jongere betreft kan de jongere meekomen naar dit gesprek. In uitzonderlijke gevallen komt de jongere alleen naar een eerste gesprek. Er zijn drie mogelijke conclusies na dit oriënteringsgesprek: het kind/de jongere wordt doorverwezen, het kind/de jongere komt op de wachtlijst bij ons CGG of de hulp wordt bij ons onmiddellijk opgestart. Om de situatie van het kind/de jongere zo goed mogelijk te begrijpen, wordt er na dit oriënteringsgesprek contact opgenomen met andere betrokken diensten: CKG, CLB, kinder-en jeugdpsychiatrie, Ook tijdens de begeleiding trachten we nauw samen te werken met de andere hulpverleners. De **frequentie** van gesprekken wordt bepaald in onderling overleg met de therapeut. Hierbij wordt rekening gehouden met de behoefte van de cliënt.

Indien tijdens het oriënteringsgesprek of in de loop van de begeleiding blijkt dat er op dit moment nog steeds sprake is van **kindermishandeling**, probeert de therapeut samen met het gezin opnieuw een veilige context te creëren voor het kind/de jongere. We trachten zelf in gesprek te gaan met de mishandelende ouder(s) om zo vat te

krijgen op de situatie. Indien we zelf onvoldoende veiligheid kunnen installeren, verwijzen we door naar het VK. We proberen mensen zoveel mogelijk te motiveren om vrijwillig mee te werken aan de hulpverlening van ons of het VK. In zeer ernstige situaties waarbij ook het VK er niet in slaagt om op een vrijwillige manier met de ouders aan de slag te gaan kunnen wij als CGG of het VK een melding doen bij het parket. De therapeuten hebben op geregelde tijdstippen overleg met het VK van Mechelen. Op dit overleg bespreken we dossiers waarbij er sprake is van kindermishandeling en zoeken we samen naar de gepaste hulp voor een bepaald gezin. Indien de kindermishandeling in het verleden plaatsvond en het kind opnieuw veilig is, kan er therapie starten waarin er ruimte wordt gemaakt voor de verwerking van deze mishandeling. Deze verwerking gebeurt steeds op het tempo van de cliënt. Binnen het CGG werkt elke therapeut vanuit een bepaald therapeutisch kader. Er wordt in team beslist welke therapievorm (gezinstherapie, individuele gesprekstherapie, speltherapie, ...) het meest is aangewezen voor de cliënt. De keuze voor een welbepaalde therapie is afhankelijk van de hulpvraag van de cliënt, de leeftijd van het kind/de jongeren en de ernst van de problematiek.

De **openingsuren** zijn alle werkdagen tussen 9 en 17 uur - avondconsultaties zijn mogelijk op afspraak. **Aanmeldingen** verlopen bij voorkeur telefonisch. Het eerste gesprek is gratis wanneer de cliënt verwezen werd door een andere hulpverlener of organisatie.

Contactgegevens:

CGG De Pont

Colonel Silvertopstraat 10

03/844 05 43

 www.ccgdepont.be

3.2.3. Dagcentrum De Tichel

Dagcentrum De Tichel is een afdeling van VZW De Touter.

Als organisatie kiezen wij expliciet voor een actief diversiteitsbeleid.

Wanneer gezinnen uit de Rupelstreek problemen ervaren met hun kinderen (6 tot 12 jaar) en hiervoor hulp en ondersteuning van buitenaf nodig hebben, kunnen ze beroep doen op het dagcentrum. De begeleiding gaat van start nadat de Intersectorale Toegangspoort (IPT Integrale Jeugdhulp) of de Jeugdrechter heeft beslist dat een dagcentrum de best passende vorm van hulpverlening kan bieden.

Wij vinden dat ouders het best geplaatst zijn om hun kinderen op te voeden en te begeleiden naar hun volwassenheid. Daarbij willen wij ondersteuning bieden aan de hand van gezinsbegeleiding, groepsbegeleiding, individuele kindbegeleiding, schoolbegeleiding en een gezins- en ouderwerking.

In onze werking proberen wij een breuk tussen ouders en kinderen te vermijden, proberen we de draagkracht van gezinnen te verhogen en hun zelfredzaamheid bij problemen te vergroten.

We gaan ervan uit dat een gezin doorgaans zelf in staat is om heel wat moeilijkheden op te lossen. Het gezin zien wij dan ook als een volwaardige partner in de begeleiding. Inspraak en participatie van alle betrokkenen vinden wij heel belangrijk, net als het recht op informatie en transparantie.

Wanneer wij geconfronteerd worden met kindermishandeling en/of intrafamiliaal geweld maken wij deze bespreekbaar met ouders of plegers en starten wij

een procesmatig hulpverleningstraject op waarbij de veiligheid van het kind centraal staat. Er wordt zorgvuldig bekeken wat de best aanpak kan zijn om de veiligheid te herstellen. Voor bijkomend advies kunnen wij steeds terecht bij het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling Antwerpen.

Contactgegevens:

Dagcentrum De Tichel

Antwerpsestraat 352

☎ 03 844 70 35 – 0497 29 96 53 tussen 10 en 14 uur

tichel.dc@detouter.be

www.detouter.be

Hilde Driesen (coördinator) is te bereiken op

☎ 0497 47 02 65

hilde.driesen@detouter.be

3.2.4. Centrum voor kinderzorg en gezinsondersteuning (CKG)

Het CKG van Willebroek richt zich tot gezinnen met kinderen van 0 tot 12 jaar, die moeilijkheden ervaren of vragen hebben betreffende de opvoeding van hun kinderen.

Onze werkingsregio omvat volgende gemeenten: Willebroek, Puurs, Sint – Amands, Bornem, Boom, Niel, Schelle, Hemiksem, Rumst...

Wij willen bereikbaar zijn voor alle gezinnen die vragen hebben rond opvoeding.

In Willebroek bieden we 3 verschillende ‘soorten’ begeleiding aan:

- **de Ambermodule:** deze is gericht aan ouders die een kindje verwachten en kan opstarten in de laatste maand van de zwangerschap tot 6 maanden na de geboorte.
In deze begeleiding komt een gezinsbegeleider tot 3 x in de week aan huis om samen met de ouders vragen te bekijken rond de baby, werken rond de ontwikkeling, werken rond gehechtheid....
- **Mobiele begeleiding:** In deze begeleiding komt een gezinsbegeleider gedurende 1 uur in de week bij het gezin thuis om samen de opvoedingsvragen te bekijken.
- **Triple p:** dit is een pedagogisch programma dat opvoeden makkelijker en aangenamer wil maken. Dit kan in het CKG van Willebroek op twee manieren:
 - 1) een groepsgericht programma: hier kan je ervaringen delen met andere ouders, informatie krijgen over opvoeding en

samen vaardigheden inoefenen. Het programma bestaat uit 5 groepssessies van telkens 2 uur en 3 telefonische gesprekken.

- 2) Een individueel programma: in 10 sessies krijg je een intensieve training van positieve vaardigheden. Samen met jou wordt een plan opgemaakt om gedragsverandering te bekomen. Om te kijken of dit plan werkt voor jou en je gezin wordt het in verschillende situaties geoefend, thuis of in het CKG.

De ambermodule, mobiele begeleiding en triple p begeleiding zijn gratis.

In Willebroek is er geen mogelijkheid tot residentiële opvang van kinderen.

Contactgegevens:

CKG Willebroek

Kapelstraat 4

03/866.57.89 (in Willebroek op maandag en donderdag van 9u tot 13u en dinsdag van 9u tot 17u)

www.CKGbetlehem.be

In Boom is het nog steeds mogelijk na afspraak.

3.2.5. Preventieve zorg Kind en Gezin

De preventieve gezinszorg van Kind en Gezin richt zich op kinderen tussen 0 en 3 jaar. Naast het basisaanbod met 2 huisbezoeken de eerste weken na de geboorte en 10 consulten (1md-2md-3md-4md-6md-9md-12md-15md-24md-30md) op het consultatiebureau, wordt extra aandacht besteed aan kwetsbare gezinnen. Dit zijn bijvoorbeeld kwetsbare zwangere vrouwen, vluchtelingen, mensen zonder papieren, gezinnen die leven in (kans)armoede, ...

In overleg met het gezin kunnen extra contactmomenten voorzien worden.

Kind en Gezin investeert ook in het vroegtijdig onderkennen van situaties waar het minder goed loopt. Zo worden de regioteamleden van Kind en Gezin opgeleid voor en ondersteund bij het signaleren van opvoedingssituaties die een ernstige bedreiging vormen voor de ontwikkeling en het welzijn van kinderen.

Bij het opmerken van mogelijke signalen van kindermishandeling volgen we een uitgebreid stappenplan. Een eerste stap is alertheid voor signalen die mogelijk wijzen op een zorgwekkende opvoedingssituatie in het gezin. Deze signalen en bezorgdheden worden met de ouders besproken. Er is intern overleg voorzien om een risico-inschatting te maken en te bekijken wat verdere stappen zijn. We bieden het gezin de nodige ondersteuning om de relatie tussen ouder en kind te verbeteren. Daarbij spelen doorverwijzing naar en samenwerking met partners uit de vrijwillige en rechtstreeks toegankelijke hulpverlening (CKG, CAW, ...) een belangrijke rol. Zo wordt er regelmatig doorverwezen naar het VK, binnen hun gewone werking.

Indien er niet ingegaan wordt op vrijwillige hulpverlening, en er sprake is van mishandeling of verwaarlozing, kan een aanmelding gedaan worden bij het vertrouwenscentrum Kindermishandeling als gemandateerde voorziening binnen de integrale jeugdhulp. Zij onderzoeken dan of er sprake is van ‘maatschappelijke noodzaak’ en kunnen, in samenspraak met het gezin, alsnog hulpverlening opstarten. Lukt dit niet, dan kan het VK doorsturen naar het Parket. In situaties waarbij de veiligheid van kinderen acuut in gevaar is en hoogdringendheid vereist is, kan ook rechtstreeks een melding gedaan worden aan het parket.

De dienstverlening van Kind en Gezin is gericht op alle ouders, maar we bieden zelf geen hulpverlening/thuisbegeleiding. De preventieve gezinszorg van Kind en Gezin is geen meldpunt.

Organisaties kunnen voor meldingen terecht bij het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling, niet-professionelen worden verwezen naar het Meldpunt Geweld, Misbruik en Kindermishandeling (1712).

De teamleden zijn gebonden aan het beroepsgeheim.

Contactgegevens:

Kind & Gezin

Jozef Van Cleemputplein 3

☎ 078/150.100 – Kind en Gezin-Lijn
(elke werkdag bereikbaar tussen 8u en 20u)

www.kindengezin.be

3.2.6. Kinderopvang Boom en omstreken

Kobo, de dienst kinderopvang Boom en omstreken organiseert opvang van Kinderopvang Boom & omstreken kinderen in gezinsverband in de gemeenten Aartselaar, Boom, Hemiksem, Niel, Rumst, Schelle en Willebroek.

Het betreft dagopvang voor kinderen jonger dan 3 jaar en opvang voor kinderen tot het einde van de basisschool buiten de schooluren en tijdens vakantieperiodes. Er wordt voorrang gegeven aan de opvang van kinderen jonger dan 3 jaar.

De dienst heeft een procedure voor de situatie waarin er een vermoeden is van kindermishandeling door iemand uit het onthaalgezin zelf. Bij een vermoeden van kindermishandeling in het thuismilieu worden richtlijnen gehanteerd die de voorbije jaren werden verkregen tijdens vormingen en workshops van het VK (in samenwerking met K&G).

In eerste instantie zijn het de onthaalouders die mogelijk signalen opmerken. Zij melden deze aan hun verantwoordelijke die dan ter plaatse gaat om de signalen vast te stellen.

Na intern overleg gaan wij, bij een blijvend vermoeden, in overleg met o.m. het VK, het consultatiebureau van K&G (indien de ouders hun kind daar laten opvolgen) en thuisbegeleidingsdiensten (indien van toepassing).

Het onderwerp wordt geregeld opgenomen in het vormingsaanbod voor onthaalouders.

Bereikbaarheid:

- Openingsuren van de dienst te Boom
 - Maa, woe, don en vrij : 9u-12u
 - din: 13u-15.30u

Tijdens de kantooruren beschikken onthaalouders over een noodnummer voor crisissituaties.

Contactgegevens:

Kinderopvang Boom en Omstreken

Kerkstraat 54

☎ 03/880.50.91 (buiten de uren op antwoordapparaat)

✉ info@kinderopvangkobo.be

 www.kinderopvangkobo.be

3.2.7. Lokale PolitieZone Rupel – dienst jeugd en gezin

De dienst ‘jeugd en gezin’ is een gespecialiseerde dienst, die zich bezighoudt met sociale, relationele en opvoedingsproblemen binnen gezinnen, waarbij de opvoeding en de levensomstandigheden van de minderjarigen in het gedrang komen en/of een gevaar betekenen voor deze minderjarigen. De tussenkomsten kunnen preventief of informatief zijn, kunnen bemiddelend of berispelend zijn, kunnen van gerechtelijke en repressieve aard zijn.

Werkwijze met betrekking tot kindermishandeling:

Als er een melding van kindermishandeling binnenkomt, gebeurt er eerst een grondig onderzoek. Er wordt info opgevraagd bij verschillende actoren, zodat een volledig beeld van de situatie kan worden geschetst. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen een problematische opvoedingssituatie en een strafbaar feit. Elk strafbaar feit **moet** sowieso worden doorgegeven aan het parket.

Bij een problematische opvoedingssituatie, en indien de ‘plegers’ probleembesef hebben, wordt hiermee rekening gehouden en worden de mensen doorverwezen naar de vrijwillige hulpverlening. Er kan bijvoorbeeld worden doorverwezen naar een cursus agressiebeheersing. Bij een aangifte wordt wel telkens een verslag overgemaakt aan het (jeugd)parket. Indien de ‘plegers’ akkoord zijn om in de vrijwillige hulpverlening te gaan, wordt dit mee vermeld in het verslag. In dit geval zal het parket de zaak opvolgen en regelmatig een stand van zaken vragen aan onze diensten. Indien blijkt dat de hulpverlening geen positief

resultaat heeft, kan het parket nog altijd maatregelen nemen. Bij acuut gevaar worden de kinderen onmiddellijk in veiligheid gebracht, na telefonisch contact met het jeugdparket. Er worden dan dringende en dwingende maatregelen aan het parket gevraagd. Dit kan bijvoorbeeld zijn dat de ‘pleger’ de woning moet verlaten en contactverbod krijgt, of dat de kinderen ergens anders worden ondergebracht. Dit hoeft niet steeds in een instelling te gebeuren. De kinderen kunnen evengoed opgevangen worden door familie of bij een vriendje, evenwel steeds in overleg met de Procureur des Konings.

Overleg met de dienst jeugd en gezin is steeds mogelijk. Er kunnen ook anoniem vragen worden gesteld. De dienst is steeds bereid informatie te geven en samen te werken binnen het voorziene wettelijke kader.

Hierbij dient elke hulpverlener rekening te houden met het feit dat hij kan beschuldigd worden van schuldig verzuim, indien hij geen stappen heeft ondernomen in een noodsituatie.

Contactgegevens:

03/443.09.00

jeugd-en-gezin@politiezonerupel.be

<http://www.politiezonerupel.be/>

3.2.8. Centrum LeerlingenBegeleiding (CLB)

Een centrum voor leerlingen- begeleiding of CLB is een dienst waarop leerlingen, ouders, leerkrachten en schooldirecties een beroep kunnen doen voor informatie, hulp en begeleiding. In een CLB werken onder andere artsen, maatschappelijk werkers, pedagogen, psychologen, psychologisch assistenten en verpleegkundigen. Naargelang van de plaatselijke behoeften en omstandigheden kunnen er ook logopedisten, kinesisten, e.a. werkzaam zijn. Die verschillende vakmensen werken samen in een (multidisciplinair) team om het welbevinden van leerlingen te bevorderen doorheen hun schoolloopbaan. Het gaat er dus om de leerling zich goed te laten voelen zodat hij zijn kennis en vaardigheden in de beste omstandigheden kan ontwikkelen. Daarom is het belangrijk dat de verschillende vakmensen van een CLB in team werken. Een CLB kan leerlingen op vier domeinen begeleiden:

- het leren en studeren
- de schoolloopbaan
- de preventieve gezondheidszorg
- de sociaal-emotionele ontwikkeling

Deze vier domeinen worden schematisch voorgesteld in de CLB-spin. In deze spin worden de domeinen verder uitgediept. De begeleiding waarvoor een CLB instaat, vertoont een aantal typische kenmerken:

- de leerling staat centraal
- de begeleiding is multidisciplinair want verschillende vakmensen werken aan een oplossing in teamverband, elk vanuit hun eigen discipline
- de geheimhouding van gegevens wordt gegarandeerd:

dit waarborgt een onafhankelijke werking van het CLB-personeel tegenover scholen en andere instellingen

- de werking van het CLB is vraaggestuurd: een CLB gaat in op vragen van ouders en leerlingen; daarnaast kan een CLB ook voorstellen tot begeleiding aan scholen doen
- het centrum begeleidt prioritair en intensief leerlingen die leerbedreigd zijn door hun sociale achtergrond en leefsituatie
- er is bijzondere aandacht voor leerlingen uit het buitengewoon onderwijs, het kleuteronderwijs en de aanvangsjaren van de lagere school, het technisch, kunst-, beroepssecundair onderwijs, het deeltijds beroepsonderwijs en de erkende vormingen, het eerste leerjaar B, het beroepsvoorbereidend jaar
- de dienstverlening is gratis

Begeleiding gebeurt in een sfeer van vertrouwen en dialoog. Het initiatief gaat in principe altijd uit van de vraagsteller. Een begeleiding kan dus pas opgestart worden nadat een leerling of een ouder daartoe het initiatief neemt. Vraagt een school het CLB om een leerling te begeleiden, dan zal het centrum altijd eerst de uitdrukkelijke toestemming vragen aan de ouders (voor een leerling jonger dan 12 jaar) of aan de leerling zélf (vanaf 12 jaar). In principe kan begeleiding door een CLB niet verplicht worden. Er zijn echter twee uitzonderingen op deze regel, waarbij de verplichting toch geldt:

- bij spijbelgedrag
- bij sommige medische onderzoeken en inentingen

Vragen komen rechtstreeks tot bij het CLB via ouders, leerlingen, school, personen uit de context. Bij een vermoeden van kindermishandeling probeert het

CLB team de ernst van de situatie in kaart te brengen aan de hand van de signalen die aangebracht werden. Het CLB probeert in te schatten of de veiligheid van de leerling kan gegarandeerd worden. Hiervoor wordt er soms anoniem contact opgenomen met VK om hun expertise te raadplegen. Indien mogelijk wordt er geprobeerd om met alle partijen (ouders, school, andere hulpverleners,...) rond de tafel te zitten. Er wordt getracht binnen de vrijwillige hulpverlening te blijven. Indien dit echter niet mogelijk is, wordt de stap naar gedwongen hulpverlening (pakket) overwogen.

Contactgegevens:

CLB Rivierenland GO!

Edgard Tinelstraat 3

☎ 03/888.24.21

✉ clb.rivierenland@g-o.be

🌐 <http://www.clbrivierenland.be>

CLB Het Kompas

Kard. Cardijnstraat 33

2840 Rumst – Terhagen

☎ 03/886.76.04

✉ rumst@clbkompas.be

🌐 www.clbkompas.be

CLB Het Torenhof

Markgravelei 86

2018 Antwerpen

☎ 03/241.05.00

✉ info@clb.provant.be

🌐 <http://www.provant.be/leren/leerlingenbegeleiding/>

3.2.9. Buitenschoolse KinderOpvang (BKO)

Buitenschoolse
kinderopvang

Het gemeentebestuur van Boom organiseert buitenschoolse kinderopvang in 't Kersenpitje en 't Beukennootje voor kinderen uit het kleuter- en lageronderwijs. Beide locaties zijn erkend en staan onder toezicht van Kind & gezin.

Binnen de twee opvangplaatsen hebben kleuters en lagere schoolkinderen elk hun eigen stek. Ook bij de activiteiten worden de kinderen per leeftijd verdeeld. De kinderopvang is alle schooldagen geopend van 06u45 tot 08u15 en van 15u45 tot 18u15, op woensdagnamiddag van 12u15 tot 18u15 en op vakantie –en pedagogische studiedagen van 06u45 tot 18u15. Het secretariaat is te bereiken tussen 9u en 16u.

Contactgegevens:

Elke De Bruyn – Coördinator

☎ 03/459 22 10

Eddy Haiverlain – Hoofdbegeleider

Koen De Nijs – Hoofdbegeleider

☎ 03/844 10 62 (Beukennootje)

☎ 03/459 22 11 of 12 (Kersenpitje)

✉ bko@ocmwboom.be

3.2.10. Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW)

De sociale dienst van het OCMW biedt hulp en ondersteuning aan mensen die in moeilijke omstandigheden leven of die geconfronteerd worden met sociale problemen.

Ze doet dit via specifieke hulpverlening per individuele cliënt. Van cliënten wordt verwacht dat ze hun medewerking verlenen aan sociaal en financieel onderzoek. Bedoeling is om problematische situaties zo veel mogelijk op te lossen.

Het OCMW is een eerstelijnsdienst die vooral samenwerkt met ouders. Er is weinig tot geen rechtstreeks eerste contact met kinderen. De eerste tekenen van kindermishandeling komen aan het licht via huisbezoeken of meldingen van scholen, CLB's, kind en gezin, ... kortom buitendiensten die nauwer contact met kinderen hebben. Wanneer er tekenen of meldingen van kindermishandeling zijn, wordt er vooral geprobeerd om de cliënten door te verwijzen naar vrijwillige hulpverlening. Toch wordt er ook regelmatig contact opgenomen met de dienst jeugd en gezin van de politie. Er is een erg goede samenwerking met deze dienst zodat dikwijls feiten onder wederzijds vertrouwen besproken kunnen worden. Tevens wordt dikwijls de informatiebrochure voor al wie betrokken is bij huishoudelijk geweld meegegeven. Dit is een brochure die werd uitgegeven door Lokale PolitieZone Rupel.

Contactgegevens:

 www.ocmwboom.be

Algemeen onthaal

✉ info@ocmwboom.be

📞 03/880.58.32

Kathleen Gérard (maatschappelijk assistente) te bereiken via:

✉ kathleen.gerard@ocmwboom.be

📞 03/880.24.25

Fauzia El Hajouti (maatschappelijk bemiddelaar) te bereiken via:

✉ fauzia.elhajouti@ocmwboom.be

📞 03/880.24.26

Kim Van Velthoven (maatschappelijk assistente) te bereiken via:

✉ kim.vanvelthoven@ocmwboom.be

📞 03/880.24.27

Chantal Van Cleemput (maatschappelijk assistente) te bereiken via:

✉ chantal.vancleemput@ocmwboom.be

📞 03/880.24.28

Ellen Van Steen (maatschappelijk assistente) te bereiken via:

✉ ellen.vansteen@ocmwboom.be

📞 03/880.24.29

3.2.11. Preventiedienst Den OOgen Boom

De preventiedienst heeft geen hulpverlenend mandaat, maar wil het fenomeen kindermishandeling vooral aanpakken door enerzijds een geïntegreerde en integrale aanpak te bevorderen. En anderzijds de negatieve gevolgen gelinkt aan slachtofferschap te doen afnemen. Deze twee doelstellingen tracht men te bereiken door – regelmatig - overleg te organiseren met alle betrokken voorzieningen/partners en door het sensibiliseren van het probleem bij verschillende doelgroepen.

Er is in samenwerking met de dienst jeugd en gezin van de Politiezone Rupel een aanbod naar scholen om een workshop over intrafamiliaal geweld te geven. Deze workshop kan zowel aan leerlingen als aan leerkrachten aangeboden worden. Verder zijn er op de preventiedienst altijd folders te verkrijgen met nuttige informatie, deze folders hebben voornamelijk een sensibiliserende functie.

Contactgegevens:

An Pues (preventiewerker IFG) te bereiken via:

☎ 03/880.18.83

✉ an.pues@boom.be

 www.boom.be/nl/25/organisation/30/preventie.html

Straathoekwerk

Definitie volgens Vlastrov:

Het straathoekwerk is een laagdrempelige professionele werkvorm van aanwezig zijn, gericht op de realisatie van een kwaliteitsvol bestaan van sociaal uitgesloten mensen.

De doelstelling als straathoekwerker is vooral een vertrouwensrelatie op te bouwen en niet zozeer probleemgericht werken. Omwille van deze vertrouwensrelatie is het voor gasten (straathoekwerkterm voor cliënten) soms gemakkelijker om bepaalde situaties met de straathoekwerker te bespreken i.p.v. met de gespecialiseerde instanties. Het is dan zijn taak om de gast door te verwijzen, toe te leiden naar de hulpverlening. Hierbij wordt er rekening gehouden met het tempo van de gast en het beroepsgeheim.

Tijdens huisbezoeken en intensieve contacten met gezinnen kan de straathoekwerker ook getuige zijn van kindermishandeling. Hierbij wordt er een afweging gemaakt tussen zijn beroepsgeheim en de meldingsplicht. Voor de straathoekwerker een melding doet, zal hij altijd het gezin zelf op de feiten aanspreken en hen verwittigen dat zijn beroepsgeheim wordt opgeheven.

De reden waarom er zoveel nadruk ligt op het beroepsgeheim en de vertrouwensrelatie is er om de gasten duidelijk te maken dat de straathoekwerker er altijd zal zijn wanneer de hulpverlening wordt stopgezet of een gast afhaakt van therapie.

De gast moet beseffen dat de straathoekwerker onvoorwaardelijk aanspreekbaar is. Het blijvend

contact tussen straathoekwerker en de gast kan ervoor zorgen dat de stap naar de hulpverlening bij een herval en/of een eventuele heraanmelding veel kleiner is.

Contactgegevens:

Koen Spiessens (straathoekwerker) te bereiken via:

📞 0475/43.95.05

✉ straathoekwerker@boom.be

IV. Een gemandateerde voorziening voor jeugdhulp.

Tot dusver boden in Vlaanderen honderden organisaties jeugdhulp aan, elk met hun eigen opdracht. Door deze versnippering glipten jongeren vaak door de mazen van het net.

Met het nieuwe Decreet integrale jeugdhulp verankert Vlaanderen een verregaande samenwerking tussen alle sectoren die betrokken zijn bij de jeugdhulp, met name:

- Agentschap Jongerenwelzijn
- Algemeen Welzijnswerk
- Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg
- Centra voor Leerlingenbegeleiding
- Kind en Gezin
- Centra voor Integrale Gezinszorg
- Vlaams Agentschap voor Personen met het Handicap

Het gaat dus over het brede scala aan hulp- en dienstverlening aan tienduizenden kinderen en jongeren op jaarbasis. Met de integrale jeugdhulp wil men erover waken dat kinderen en jongeren steeds ergens terecht kunnen en dat er geen breuken zijn in de hulpverlening.

4.1. Werking

Op 1 maart 2014 wijzigden de bestaande procedures die toegang geven tot de jeugdhulp ingrijpend.

Het hele niet-rechtstreeks toegankelijke aanbod van jeugdhulp is nu bereikbaar via één en dezelfde procedure: de intersectorale toegangspoort. Daarvoor had elke sector andere toelatingsvoorwaarden en toegangsprocedures. Zo was de procedure die toegang gaf tot het aanbod van de bijzondere jeugdbijstand anders dan de procedure waarmee een minderjarige bijstand kon vragen in de sector van personen met een handicap. Om een eenvormige toegang tot de hulpverlening mogelijk te maken, werden alle mogelijkheden inzake de jeugdhulp in Vlaanderen op een vergelijkbare manier in kaart gebracht.

Om dat alles te realiseren, zijn een aantal grondige wijzigingen doorgevoerd die maken dat het hulpverleningslandschap voor kinderen en jongeren er nu totaal anders uitziet. De preventiewerking in het kader van het decreet opvoedingsondersteuning werd stopgezet. De Comités voor Bijzondere Jeugdzorg zijn verdwenen. Daar konden jongeren en ouders (daar) terecht voor vrijwillige hulpverlening. Ook de werking van de bemiddelingscommissies – die tussenbeide kwamen als de vrijwillige hulpverlening in het gedrang kwam – is gestopt. In de plaats zijn er Ondersteuningscentra Jeugdzorg gekomen.

4.2. Wat is een gemandateerde voorziening?

Een gemandateerde voorziening is een dienst die beslist of de overheid moet tussenkomen in de hulpverlening. Er zijn twee diensten in Vlaanderen die daarvoor een specifieke opdracht, een ‘mandaat’ hebben:

- het Ondersteuningscentrum Jeugdzorg (OCJ) richt zich op minderjarigen waarvan de ontplooiingskansen/integriteit bedreigd zijn en/of verontrustende leefsituaties die de jongeren schaden (arrondissement Antwerpen: 03/202.52.00).
- het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (VK) richt zich op situaties van kindermishandeling. (arrondissement Antwerpen: 03/230.41.90)

Het is aan de aanmelder om een keuze te maken waar de hoofdproblematiek zich situeert. Hij/zij gaat de aanmelding ook vooraf al dusdanig naar zijn cliënt(en) moeten communiceren.

De gemandateerde voorzieningen hebben vier taken:

- advies geven aan hulpverleners;
- onderzoeken en beslissen of hulpverlening noodzakelijk is voor de veiligheid of ontwikkeling van een minderjarige, ook als de ouders en/of kinderen dat niet zien zitten;
- hulpverlening opstarten of lopende hulpverlening mee opvolgen;
- doorverwijzen naar het Parket als gerechtelijke jeugdhulp nodig is.

Het is nog steeds vrijwillige jeugdhulp (dus met het akkoord van uw gezin – ouders én kinderen). Maar uw gezin kan niet zomaar beslissen om de hulp te veranderen of stop te zetten. Daarover wordt samen beslist: in overleg met uw gezin, de hulpverleners en de gemandateerde voorziening.

4.3. Wat gebeurt er na de aanmelding?

De gemandateerde voorziening nodigt uw gezin (ouders én kinderen) en de hulpverlener die heeft aangemeld uit voor een gesprek. Iedereen krijgt de kans om zijn verhaal te doen. De gemandateerde voorziening stelt vragen over de leefsituatie en over de hulp die al geboden is. Samen wordt bekeken of de situatie thuis veilig is en of er genoeg kansen zijn voor de minderjarige(n) om goed op te groeien. Met die informatie zal de gemandateerde voorziening beslissen of ze de hulpverlening voor uw gezin zal opvolgen of niet.

4.4. Wat kan de gemandateerde voorziening beslissen?

De gemandateerde voorziening tracht altijd hulpverlening te vinden die uw gezin (ouders én kinderen) uit vrije wil aanvaarden.

Maar als er gevaar dreigt voor de minderjarige(n) en het lukt niet om verder te werken in de vrijwillige jeugdhulp, dan kan de gemandateerde voorziening doorverwijzen naar het Parket. Ook als uw gezin dat niet ziet zitten. Het Parket kan de jeugdrechter inschakelen en die kan dan gerechtelijke jeugdhulp opstarten. Uw gezin komt dan in de gedwongen hulpverlening terecht.

V. Beroepsgeheim, spreekrecht, meldingsplicht en schuldig verzuim⁶

Steek je nek uit!

Hulpverleners zitten geklemd tussen twee sociale eisen:

- het waarmaken van hulpverlening die een vertrouwensrelatie in delicate materies noodzakelijk maakt
- veiligheid en recht doen geschieden in de strijd tegen ontoelaatbaar geweld

⁶ Naar een tekst van Frank Hutsebaut

5.1. Het wettelijk kader

- **beroepsgeheim en zwijgplicht:**

Wie in het kader van de uitoefening van zijn beroep kennis heeft van geheimen die hem zijn toevertrouwd, mag deze informatie niet aan anderen doorgeven, tenzij hij zou geroepen worden om in rechte getuigenis af te leggen of in het geval dat de wet hem verplicht om die geheimen bekend te maken (art. 458 van het strafwetboek).

- **meldingsrecht:** *uitgebreid naar kwetsbare personen en slachtoffers partnergeweld*

Dit beroepsgeheim kan (niet: moet) doorbroken worden indien het over informatie gaat over een misdrijf t.a.v. een minderjarige, op voorwaarde dat men oordeelt dat er daarbij een ernstig en dreigend gevaar bestaat voor de psychische of fysieke integriteit van deze minderjarige en hij/zij deze integriteit zelf of met behulp van anderen niet kan beschermen (art. 458bis van het strafwetboek).

- **schuldig verzuim:**

Wie verzuimt hulp te verlenen aan iemand die in groot gevaar verkeert, is strafbaar. De strafmaat is hoger indien het een minderjarige betreft (art. 422bis van het strafwetboek).

- **meldingsplicht:**

Wie in de uitoefening van zijn ambt kennis krijgt van een misdaad of van een wanbedrijf, is verplicht om dit aan te geven (art. 29bis van het wetboek van strafvordering). Wie getuige is geweest van een aanslag tegen de openbare veiligheid of op iemands leven of eigendom is verplicht om dit aan te geven (art. 30 van het wetboek van strafvordering).

5.2. Essentiële begrippen

5.2.1. Zwijgplicht en zwijgrecht

- **Zwijgplicht:**

elke drager van het beroepsgeheim heeft principieel de plicht te zwijgen over alle geheimen waarvan hij, rechtstreeks of onrechtstreeks, in hoofde van zijn beroep en ten persoonlijken titel in kennis werd gesteld of die hij heeft vastgesteld. Indien de drager van het beroepsgeheim deze zwijgplicht doorbreekt, kan hij strafrechtelijk gesanctioneerd worden.

- **Zwijgrecht:**

elke drager van het beroepsgeheim heeft principieel ook een zwijgrecht omdat hij in principe niet kan gedwongen worden om de vertrouwensrelatie te doorbreken. Hij moet niet alleen zwijgen, hij mag ook zwijgen als hij uitdrukkelijk uitgenodigd wordt om te spreken en kan daar niet voor gesanctioneerd worden.

(Bijvoorbeeld: de drager van het beroepsgeheim wordt opgeroepen in een rechtszaak om onder ede getuigenis af te leggen. In deze situatie vervalt de zwijgplicht maar kan hij zich nog beroepen op het zwijgrecht, d.w.z. dat hij zelf kan beslissen al dan niet te spreken.)

Het zwijgrecht is echter niet absoluut en uiteindelijk oordeelt de rechter of het beroepsgeheim niet onrechtmatig gebruikt wordt en of het wel gerechtvaardigd is het geheim te bewaren.

5.2.2. Spreekplicht en spreekrecht

- **Spreekplicht:**

in uitzonderlijke gevallen zal de drager van het beroepsgeheim verplicht zijn om het geheim te doorbreken en zal hij eventueel strafbaar zijn als hij, ongeacht de vraag of hij daarom verzocht wordt of niet, niet spreekt of weigert te spreken.

- **Spreekrecht:**

in enkele welomschreven situaties zal een drager van het beroepsgeheim het recht hebben te spreken en kan hij niet gesanctioneerd worden voor schending van zijn geheimhoudingsplicht.

M.a.w. met spreekrecht wordt de zwijgplicht opgeheven.

5.2.3. Beroepsgeheim en ambtsgeheim

Zowel dragers van het ambtsgeheim als dragers van het beroepsgeheim hebben een geheimhoudingsplicht. Welke informatie valt onder de geheimhoudingsplicht? Drie voorwaarden moeten gerealiseerd zijn:

- *geheimen*: informatie die iedereen weet of kan weten, valt niet onder de geheimhoudingsplicht;
- *die zijn toevertrouwd*: dit is alle informatie die uitdrukkelijk of stilzwijgend werd toevertrouwd ten gevolge van de vertrouwensrelatie die de geheimdrager heeft met zijn cliënt. Ook de informatie die hij in het kader van deze relatie ziet, hoort, ontdekt, opvangt tijdens of ter gelegenheid van de uitoefening van ambt (zelfs indien de cliënt ontkent dat daarmee een probleem is);
- *en verkregen in het kader van de beroepsuitoefening*: dit is alle informatie waarvan de kennis voortspuit uit de oefening van een beroep of een ambt waaraan de wet, in het algemeen belang en ten voordele van de openbare orde, een geheim en vertrouwelijk karakter heeft verleend.

- **Ambtsgeheim:**

Dragers van het ambtsgeheim hebben geheimhoudingsplicht en de deontologische plicht zich te houden aan een strikte discretieverplichting. Leerkrachten hebben ambtsgeheim en geen beroepsgeheim.

Dit houdt in dat zij enerzijds discreet moeten omgaan met vertrouwelijk informatie waarvan ze kennis hebben in het kader van hun ambt. Hier is geen sprake van één of andere verplichting ten persoonlijke titel.

Anderzijds kunnen zij zich niet beroepen op een zwijgrecht ten opzichte van de hiërarchische overste of ten opzichte van ambtsgenoten. Er is wel de verplichting de geheimhoudingsplicht na te leven ten opzichte van derden.

In schoolverband genereert het ambtsgeheim met andere woorden geen zwijgrecht ten opzichte van collega's, directie, rechtbank,... Buiten de klassenraad heerst echter wel zwijgplicht. Een leerkracht kan in de context van de school niet garanderen dat hij de vertrouwelijke informatie niet zal doorgeven aan collega's met wie hij nauw samenwerkt, bijvoorbeeld op klassenraden of in de cel leerlingenbegeleiding.

Dit betekent dat er heel wat ruimte is voor informatieverkeer tussen leerkrachten, dat dit normaal is en dat er geen sancties zijn voor het doorbreken van het ambtsgeheim binnen de school. De leraar dient zich wel te houden aan de bepalingen van het tuchtrecht.

- **Beroepsgeheim:**

Vallen onder het beroepsgeheim: “geneesheren, heelkundigen, officieren van gezondheid, apothekers, vroedvrouwen en alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd...”.

Het beroepsgeheim is ingesteld met een dubbel doel:

- het **individueel belang** van de persoon die beroep doet op de hulpverlener. Het kind of zijn ouders moeten de garantie hebben dat de toevertrouwde geheimen geheim blijven en dat de hulpverlener door zijn geheimhoudingsplicht geen misbruik kan maken van deze kennis;
- het **algemeen maatschappelijk belang**. Dit vereist dat mensen met problemen

zich

in vertrouwen tot bepaalde hulpverlenende beroepen kunnen wenden. Vertrouwelijkheid is een essentiële voorwaarde voor het voortbestaan van deze beroepen. Om die reden is het beroepsgeheim van **openbare orde**.

Geheimdragers die functioneren binnen het beroepsgeheim, verwerven hun informatie ten persoonlijke titel. Door het beroepsgeheim zijn zij gebonden ten opzichte van om het even welke persoon en voor alles wat zij te weten komen in de uitoefening van hun beroep (principeel zwijgrecht).

De strikte grenzen van de geheimhouding kunnen enigszins verlegd worden via het delen en afleiden van het beroepsgeheim.

Hulpverleners met een geheimhoudingsplicht kunnen, binnen bepaalde grenzen, informatie communiceren met andere personen of instanties indien dit noodzakelijk en relevant is (onderscheid tussen ‘need to know’ en ‘nice to know’) in het kader van een adequate hulpverlening aan de cliënt en indien personen met wie de informatie wordt gedeeld, evenzeer gehouden zijn door een strafrechtelijk gesanctioneerde geheimhoudingsplicht.

Enerzijds biedt dit perspectieven voor een adequate begeleiding, anderzijds dient de drager van het beroepsgeheim, in de toepassing van zijn spreekrecht, goed af te wegen welke informatie zal gedeeld worden met anderen.

5.3. Wanneer mag het beroepsgeheim doorbreken?

5.3.1. Wanneer MAG de zwijgplicht doorbroken worden?

Spreekrecht biedt de drager van het beroepsgeheim de mogelijkheid, rekening houdend met normen van vertrouwelijkheid en zorgvuldigheid, om over sommige aspecten van een situatie te spreken en derhalve op een gelegitimeerde wijze de geheimhoudingsverplichting te doorbreken.

De geheimdrager, en niet de geheimgerechtigde, oordeelt over de opportuniteit van het zwijgen of spreken.

In enkele welomschreven situaties heeft de geheimdrager met andere woorden het recht om de zwijgplicht te doorbreken en het spreekrecht uit te oefenen:

- getuigenis in rechte:
 - = een getuigenis voor een rechter: onderzoekersrechter, correctionele rechter, burgerlijke rechter, hof van assisen
 - Kan zowel schriftelijk als mondeling;
 - Enkel na oproeping om te getuigen (geen spontane verklaring);
 - Verplichting om gevolg te geven aan de oproeping voor de rechter om te verschijnen en als getuige de eed af te leggen;
 - = onder eed

- Een verhoor door politie of door de Procureur des Konings is geen verhoor onder ede, zelfs al is de politie gedelegeerd door een onderzoeksrechter.
- Wettelijke verplichting tot spreken:
 - Indien de cliënt het slachtoffer is van een misdaad (meldingsplicht)
 - Bij vaststelling van een ernstige schending van de fysieke of psychische integriteit bij een minderjarige (meldingsrecht). Hier geldt wel eerst de verplichting om indien mogelijk hulp te bieden
 - In geval van een noodtoestand: wanneer iemand in groot gevaar verkeert, is de geheimdrager verplicht hulp te bieden. Deze hulp kan onder meer bestaan in het betrekken van anderen en daardoor in het doorbreken van de zwijgplicht
- Toestemming van de cliënt: twee mogelijke interpretaties;
 - Klassieke interpretatie (gesteund door Hof van Cassatie): het beroepsgeheim is van openbare orde en de toestemming van de cliënt kan daar geen afbreuk aan doen
 - Een nieuwe tendens houdt meer rekening met het belang van de cliënt. Door zijn toestemming geeft de cliënt de hulpverlener het recht om te spreken over informatie die normaal gezien onder de regels van het beroepsgeheim valt. Twee restricties:
 - De hulpverlener dient zorgvuldig af te wegen

hoe hij met de toestemming van de cliënt omgaat en nauwgezet te bewaken dat deze toestemming niet onder druk van anderen gegeven werd.

- De cliënt heeft de leeftijd en de nodige maturiteit om deze toestemming met kennis van zaken te geven.
- Eigen verdediging van de geheimdrager: in dergelijke situatie mag het beroepsgeheim steeds doorbroken worden.

5.3.2. Wanneer heeft de geheimdrager spreekplicht?

In twee welomschreven situaties wordt van elke burger verwacht dat hij zijn wettelijke verantwoordelijkheid opneemt:

- indien hij getuige is (met andere woorden zelf de feiten heeft vastgesteld) van een aanslag hetzij tegen de openbare veiligheid hetzij op iemands leven of eigendom moet hij dit melden aan de Procureur des Konings. Aangezien deze meldingsplicht niet strafrechtelijk afdwingbaar is, kunnen we spreken van een morele verplichting;
- indien een persoon in hoge nood verkeert, moet de burger die hiervan getuige is hulp verlenen. De strafwet die tot geheimhouding verplicht, wordt dan ondergeschikt aan de verplichting een ander en belangrijker rechtsgoed te vrijwaren. Wie de hulpverleningsplicht niet nakomt, pleegt schuldig verzuim. Dit sluit niet meteen in dat er aangifte moet gebeuren bij justitie.

Wanneer is er noodtoestand?

- Beschermd rechtsgoed moet van een hogere of minstens gelijke waarde zijn als het geschonden rechtsgoed (bijvoorbeeld acute bedreiging seksuele integriteit is belangrijker dan de bescherming van het beroepsgeheim);
- Vrijwaring van het beschermde rechtsgoed moet onmiddellijk en noodzakelijk zijn;
- Het beschermde rechtsgoed kan niet op een andere manier gevrijwaard worden, zoals bij (het vermoeden van) kindermishandeling

De drempel voor wat als misdaad of noodsituatie kan aanzien worden ligt redelijk hoog en soms hoger dan het normbesef van de burger of de hulpverlener. Draggers van het beroepsgeheim vallen slechts in beperkte mate binnen het toepassingsgebied van de spreekplicht: misdaden waarover ze zijn geïnformeerd in het kader van hun beroep, mogen ze niet aangeven. **Beroepsgeheim staat met andere woorden boven meldingsplicht.**

5.3.3. Wanneer is er sprake van meldingsrecht? (art. 458 bis Strafwetboek)

Artikel 458bis Sw:

“Eenieder, die uit hoofde van zijn staat of beroep houder is van geheimen en hierdoor kennis heeft van een misdrijf zoals omschreven in de artikelen 372 tot 377, 392 tot 394, 396 tot 405ter, 409, 423, 425 en 426, gepleegd op een minderjarige of *op een persoon die kwetsbaar is ten gevolge van zijn leeftijd, zwangerschap, partnergeweld, een ziekte dan wel een lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid*, kan, onverminderd de verplichtingen hem opgelegd door artikel 422bis, het misdrijf ter kennis brengen van de Procureur des Konings, *hetzij wanneer er een ernstig en dreigend gevaar bestaat voor de fysieke of psychische integriteit van de minderjarige of de bedoelde kwetsbare persoon* en hij deze integriteit niet zelf of met hulp van anderen kan beschermen, *hetzij wanneer er aanwijzingen zijn van een gewichtig en reëel gevaar dat andere minderjarigen of bedoelde kwetsbare personen het slachtoffer worden van de in voormelde artikelen bedoelde misdrijven* en hij deze integriteit niet zelf of met hulp van anderen kan beschermen.”

De hulpverlener heeft dus het recht om het beroepsgeheim te doorbreken en gebruik te maken van zijn meldingsrecht:

- Wanneer het gaat over bepaalde misdrijven
 - aanranding van de eerbaarheid en verkrachting
 - doodslag, slagen en verwondingen, genitale verminking
 - verlating en in behoeftige toestand achtergelaten
 - onthouding van voedsel of verzorging.
- ten aanzien van minderjarigen en ten aanzien van personen die kwetsbaar zijn ten gevolge van leeftijd, zwangerschap, partnergeweld, ziekte of een lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid (dus o.a. ook ouderen en gehandicapte volwassenen)
- niet enkel wanneer hij het slachtoffer heeft onderzocht of in vertrouwen is genomen, maar ook als hij op de hoogte werd gebracht door de dader of door een derde;
- en wanneer er een ernstig en dreigend gevaar bestaat voor de fysieke of psychische integriteit, of wanneer er ‘aanwijzingen zijn van een gewichtig en reëel gevaar’ dat andere minderjarigen of andere kwetsbare personen het slachtoffer worden van één van de vermelde misdrijven en ze niet door de hulpverlener of met hulp van anderen beschermd kunnen worden.

In deze situatie kan men aangifte doen bij de Procureur des Konings.

Deze mogelijkheid tot aangifte is een recht en geen verplichting: de eerste verplichting is hulp bieden en zijn verantwoordelijkheid opnemen. Dit geldt zowel voor dragers van een beroepsgeheim als van een ambtsgeheim.

5.3.4. Wanneer is er sprake van schuldig verzuim? (art. 422bis Strafwetboek)

Dit artikel uit het strafwetboek voorziet in een wettelijk kader om de ethische verplichting tot hulp en solidariteit afdwingbaar te maken. “Schuldig verzuim houdt in dat je mensen in nood geen hulp geboden hebt terwijl je getuige was van de feiten, of dat je geen maatregelen genomen hebt bij dreiging van groot gevaar”.

De volgende elementen zijn constitutief voor het zogenaamde ‘schuldig verzuim’.

- a) het bestaan van een groot gevaar (dat is ruimer dan levensgevaar)
 - de kwalificatie ‘groot’ verwijst naar de persoonlijke integriteit, de vrijheid of de eerbaarheid van het individu die in het gedrang komen, zodat er ernstig gevaar is voor de fysieke of psychische gezondheid;
 - het gevaar moet reëel zijn en geen schijn. Het ernstige karakter van het gevaar moet naar objectieve maatstaven worden beoordeeld;
 - de oorzaak van het gevaar is niet relevant en de verplichting tot hulpverlening blijft derhalve bestaan als hulpbehoevende zelf het gevaar heeft doen ontstaan (bijv. bij zelfmoordpoging)
 - de aard van het dreigende gevaar dient te worden beoordeeld op het ogenblik van de weigering van hulp. Belangrijk derhalve is het samenvallen van het gevaarmoment en de hulpweigering. Het moet ook gaan om een actueel gevaar en niet om een melding van verleden feiten.

b) het morele element

Het morele element wordt vanuit twee invalshoeken beoordeeld: het besef van een groot en ernstig gevaar samen met de bewuste weigering van hulp.

- het besef van een groot en ernstig gevaar: de persoon die tot optreden verplicht is, moet een toestand van gevaar hebben waargenomen en de ernst ervan hebben beseft. Het volstaat niet dat er gevaar wordt vermoed: het moet zijn vastgesteld. Er wordt niet vereist dat de hulpverlener de feiten zelf visueel zou hebben vastgesteld, noch dat hij alle details zou kennen. Het is voldoende dat hij ingelicht werd betreffende het grote gevaar waarin iemand verkeert, hetzij door het hulpgeroep, hetzij door het zien van de gevolgen of ten slotte door het verhaal van wie om hulp verzoekt. De feitelijke omstandigheden zullen bijgevolg steeds van doorslaggevend belang zijn, zeker wanneer de hulpverlener zelf het gevaar niet heeft vastgesteld en er enkel melding van heeft gekregen via anderen. De strafrechter zal in zijn vonnis gegevens moeten vermelden op grond waarvan hij tot het besluit komt dat er werkelijk kennis van gevaar was.
- De bewuste weigering van hulp: onachtzaamheid (door eigen nalatigheid het gevaar niet hebben vastgesteld) of gebrek aan vooruitzicht volstaan niet om iemand schuldig verzuim aan te rekenen.

d) Verzuim hulp te verlenen

De maat van de hulp wordt op een subjectieve wijze gemeten, rekening houdend met de middelen en de geschiktheid van diegene die moet optreden. Dit verklaart meteen dat de lat hoger wordt gelegd voor de professionele hulpverleners.

De eerste plicht bestaat erin hulp te verlenen, d.w.z. de nodige hulp te bieden op de manier die op dat ogenblik het meest adequaat lijkt. Dat die hulp achteraf beschouwd niet geslaagd, niet doelmatig of onhandig was, geeft geen aanleiding tot schuldig verzuim (bijv. een verkeerde diagnose door een arts is geen schuldig verzuim).

Wie persoonlijk niet bij machte is om zelf doelmatige hulp te verlenen, dient hulp te verschaffen: d.w.z. een derde moet worden geroepen om hulp te verlenen. De betrokkene moet er zich wel van vergewissen dat aan zijn oproep tot hulp gevolg wordt gegeven.

Een schijnhulp daarentegen is gelijk te stellen met het verzuim hulp te verlenen.

c) Geen ernstig gevaar voor zichzelf of voor anderen

De wet eist geen heldenmoed: het verlenen van hulp mag geen gevaar opleveren voor de eigen fysieke integriteit. Het beroepsgeheim noch het ambtsgeheim kunnen worden beschouwd als een reden om hulp te weigeren.

**Wat gebeurt er
met de kinderen
als dit uitkomt?**

VRAGEN OVER PARTNERGEWELD?
BEL 1712 ELKE WERKDAG
VAN 9 TOT 17 UUR
DISCREET EN GRATIS

Vlaamse overheid

BIJLAGE

Bijlage 1: Signalenlijst

1. Kinderen van 0 – 6 jaar

Algemeen:

Lichamelijke signalen:

- blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden
- groeiachterstand
- voedingsproblemen
- ernstige luieruitslag
- slecht onderhouden gebit
- kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan
- oververmoeid
- vaak ziek
- ziektes herstellen slecht
- kind is hongerig
- achterblijvende motoriek
- niet zindelijk op leeftijd dat het hoort

Gedragssignalen:

- weinig spontaan
- passief, lusteloos, weinig interesse in spel
- apathisch, toont geen gevoelens of pijn
- labiel
- erg nerveus
- hyperactief
- negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- agressief, vernielzucht

Tegenover andere kinderen:

- agressief
- speelt weinig met andere kinderen
- wantrouwend
- niet geliefd bij andere kinderen

Tegenover ouders:

- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgbaar
- gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders

Tegenover andere volwassenen:

- angst om zich uit te kleden
- angst voor lichamelijk onderzoek
- verstijft bij lichamelijk contact
- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgbaar
- agressief
- overdreven aanhankelijk
- wantrouwend
- vermijdt oogcontact

Overige:

- plotselinge gedragsverandering
- gedraagt zich niet naar zijn leeftijd
- taal- en spraakstoornissen

Specifiek voor seksueel misbruik:

Lichamelijke signalen:

- steeds terugkerende infecties van de urinewegen/problemen bij het plassen
- genitale/anale jeuk of pijn
- vaginale infecties en afscheiding
- onverklaarbare bloedingen
- geslachtsziekten
- scheurtjes en wondjes rondom vagina en anus
- sterk gezwollen schaamlippen
- blauwe plekken bij de vagina of aan de binnenzijde van de bovenbenen

- vergrote vaginale opening
- beschadiging van en/of littekenvorming van het hymen
- slaap- en eetstoornissen
- niet zindelijk zijn, zowel voor urine als ontlasting
- pijn in bovenbenen, samengeknepen bovenbenen
- houterige lichaamsbeweging
- pijn bij lopen of zitten
- vage buikklachten (psychosomatisch)

Gedragssignalen:

- dwangmatig en extreem masturberen
- frequent tonen van de geslachtsorganen
- niet leeftijdsadequaate seksueel spel
- te grote kennis inzake seksualiteit
- extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik
- regressief gedrag
- angst voor lichamelijk contact
- excessief zoeken van lichamelijk contact
- vertellen over misbruik door middel van tekeningen of spel

2. Kinderen van 6 – 12 jaar

Algemeen:

Lichamelijke signalen:

- blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijt wonden
- groeiachterstand
- voedingsproblemen
- slecht onderhouden gebit
- kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan
- oververmoeid
- vaak ziek
- ziektes herstellen slecht
- kind is hongerig
- achterblijvende motoriek

- niet zindelijk zijn, zowel voor urine als ontlasting
- slaap –en eetstoornissen
- regelmatig buikpijn, hoofdpijn of flauwvallen

Gedragssignalen:

- weinig spontaan
- passief, lusteloos, weinig interesse in spel
- apathisch, toont geen gevoelens of pijn
- in zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld
- labiel
- erg nerveus
- hyperactief
- negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- agressief, vernielzucht
- timide, depressief
- negatief lichaamsbeeld
- lage zelfwaardering
- tegenover andere kinderen:
- agressief
- speelt niet/weinig (uit zichzelf) met andere kinderen
- wantrouwend
- niet geliefd bij andere kinderen
- isolement ten opzichte van leeftijdsgenoten

Tegenover ouders:

- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgbaar
- gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders

Tegenover andere volwassenen:

- angst om zich uit te kleden
- angst voor lichamelijk onderzoek
- verstijft bij lichamelijk contact
- angstig, schrikachtig, waakzaam

- meegaand, volgbaar
- agressief
- overdreven afhankelijk of abnormaal afstand houden
- wantrouwend
- vermijdt oogcontact
- overijverig
- zich aanpassen aan ieders verwachtingen, geen eigen initiatief
- extreem zorgzaam en verantwoordelijk gedrag

Overige:

- plotselinge gedragsverandering
- gedraagt zich niet naar zijn leeftijd
- taal- en spraakstoornissen
- 'rondhangen' na school
- pseudo-volwassen gedrag
- plotse achteruitgang van de schoolprestaties/leerproblemen
- geheugen – en concentratiestoornissen
- spijbelen
- weglopen van huis
- stelen, brandstichting

Psychiatrische beelden die kunnen voorkomen ten gevolge van mishandeling, verwaarlozing of misbruik:

- depressief gedrag
- zelfhaat
- op zichzelf gerichte agressie en zelfverminking (automutilatie)
- suïcidaal gedrag (zelfdoding)
- fobieën
- eetstoornissen
- hysterische aanvallen of pseudo-epileptische aanvallen
- dissociatie (o.a. splitsing tussen gevoel en verstand, black-outs...)

- apathie en zich terugtrekken in een fantasiewereld (psychose)
- vertellen van verzonnen, sterk seksueel gekleurde verhalen (verkrachtingen/zwangerschappen) of wat men “mythomanie” noemt
- abnormale promiscuïteit of “nymphomanie”

Specifiek voor seksueel misbruik:

Lichamelijke signalen:

- steeds terugkerende infecties van de urinewegen/problemen bij het plassen
- genitale/anale jeuk of pijn
- vaginale infecties en afscheiding
- onverklaarbare bloedingen
- geslachtsziekten
- scheurtjes en wondjes rondom vagina en anus
- sterk gezwollen schaamlippen
- blauwe plekken bij de vagina of aan de binnenzijde van de bovenbenen
- vergrote vaginale opening
- beschadiging van en/of littekenvorming van het hymen
- niet zindelijk zijn, zowel voor urine als ontlasting
- pijn in bovenbenen, samengeknepen bovenbenen
- pijn bij lopen of zitten
- hyperventilatie
- vage klachten (hoofdpijn, buikpijn, braken) zonder organische basis

Gedragssignalen:

- slaapstoornissen (met vermoeidheid tot gevolg)
- provocerend seksueel gedrag
- gedetailleerde kennis van seksueel gedrag
- extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik

- wantrouwen en angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder
- pseudo-volwassen gedrag
- moeite met uitkleden voor turnles of niet meedoen met turnles
- negatief lichaamsbeeld: ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor het eigen lichaam

3. Jongeren van 12 – 18 jaar

Algemeen:

Lichamelijke signalen:

- blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden
- slecht onderhouden gebit
- er slecht verzorgd uitzien
- oververmoeid
- vaak ziek
- ziektes herstellen slecht
- eetstoornissen
- regelmatig (onder)buikpijn, hoofdpijn of flauwvallen
- hyperventilatie

Gedragssignalen:

- weinig spontaan
- passief, lusteloos, somber
- apathisch, toont geen gevoelens of pijn
- in zichzelf gekeerd, depressief
- labiel
- erg nerveus, gespannen
- angstig
- hyperactief
- negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- agressief, vernielzucht
- negatief lichaamsbeeld
- lage zelfwaardering

- overijverig
- extreem verantwoordelijkheidsgevoel

Tegenover andere kinderen/jongeren:

- agressief
- speelt weinig met andere kinderen
- wantrouwend, waakzaam
- niet geliefd bij leeftijdsgenoten
- vluchtige vriendschappen
- allemansvriend
- isolement ten opzichte van leeftijdsgenoten

Tegenover ouders:

- angstig, schrikachtig, waakzaam
- sterk afhankelijk gedrag ten opzichte van de ouder
- meegaand, volgzaam, totale onderwerping aan de wensen van de ouder
- gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders
- agressief

Tegenover andere volwassenen:

- bevrozing bij lichamelijk contact
- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgzaam, zich aanpassen aan ieders verwachtingen
- agressief
- overdreven aanhankelijk
- wantrouwend, waakzaam
- vermijdt oogcontact, lege blik in ogen

Overige:

- plotselinge gedragsverandering
- 'rondhangen' na school
- pseudo-volwassen gedrag

- slechte leerprestaties
- geheugen – en concentratiestoornissen
- verslaving aan drugs, alcohol, gokken, eten,...
- weglopen
- spijbelen
- crimineel gedrag (diefstal, brandstichting)

Psychiatrische beelden die kunnen voorkomen ten gevolge van mishandeling, verwaarlozing of misbruik:

- depressief gedrag
- zelfhaat
- op zichzelf gerichte agressie en zelfverminking (automutilatie)
- suïcidaal gedrag (zelfdoding)
- fobieën
- eetstoornissen
- hysterische aanvallen of pseudo-epileptische aanvallen
- dissociatie (o.a. splitsing tussen gevoel en verstand, black-outs...)
- apathie en zich terugtrekken in een fantasiewereld (psychose)
- vertellen van verzonnen, sterk seksueel gekleurde verhalen (verkrachtingen/ zwangerschappen) of wat men “mythomanie” noemt
- abnormale promiscuïteit of “nymphomanie”

Specifiek voor seksueel misbruik:

Lichamelijke signalen:

- steeds terugkerende infecties van de urinewegen/problemen bij het plassen
- genitale/anale jeuk of pijn
- vaginale infecties en afscheiding
- onverklaarbare bloedingen
- geslachtsziekten
- scheurtjes en wondjes rondom vagina en anus

- sterk gezwollen schaamlippen
- blauwe plekken bij de vagina of aan de binnenzijde van de bovenbenen
- vergrote vaginale opening
- beschadiging van en/of littekenvorming van het hymen
- slaap- en eetstoornissen
- pijn in bovenbenen, samengeknepen bovenbenen
- pijn bij lopen of zitten
- (angst voor) zwangerschap, abortus
- vage klachten (hoofdpijn, buikpijn, braken) zonder organische basis
- anorexia nervosa en boulimie
- housterige motoriek (onderlichaam “op slot”)

Gedragssignalen:

- slaapstoornissen
- provocerend seksueel gedrag
- gedetailleerde kennis van seksueel gedrag
- extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik
- excessief en/of dwangmatig masturberen
- seksueel agressief en dwingend gedrag ten opzichte van anderen
- wantrouwen en angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder
- vroegrijp
- veel wisselende seksuele contacten met leeftijdsgenoten
- seksualisering van alle relaties
- promiscuïteit/prostitutie
- extreem teruggetrokken en geremd seksueel gedrag
- negatief lichaamsbeeld: ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor het eigen lichaam

Bijlage 2: 15 vuistregels voor confronterende gesprekken

VOORWAARDEN

Mandaat	Gebruik je mandaat als hulpverlener om met cliënten over verontrustende situaties te spreken.
Tijd	Neem voldoende tijd om een confrontatie voor te bereiden, de situatie is meestal niet nieuw.
Gevaar	Als er sprake is van ernstige fysieke letsels of seksueel misbruik is er geen tijd te verliezen. Consulteer onmiddellijk het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling.
Kennis	Verzamel zoveel mogelijk informatie over het gezin. Schat het (dis)functioneren en de competenties van de gezinsleden in zodat je weet welke mogelijkheden het gezin heeft. Gebruik hiervoor www.signaallijst.be
Krediet	Bouw zoveel mogelijk krediet op bij het gezin zodat je ruimte hebt om een confrontatie aan te gaan.

VOORBEREIDING

Feiten	Benoem de feiten die aanleiding geven tot je ongerustheid duidelijk, ondubbelzinnig en respectvol.
Interpretatie	Beschrijf waarom deze feiten je zo ongerust maken over de fysieke of psychische integriteit van de minderjarige.
Overleg	Bespreek in je voorziening de feiten en je visie hierover. Spreek een aanpak af die door je voorziening gedragen wordt.
Aanpak	Bepaal waar en hoe het confrontatiegesprek zal plaatsvinden. Weet wat je wilt bereiken met de confrontatie en

Veiligheid	hoe je het gesprek zal laten verlopen. Zorg dat de veiligheid van de gezinsleden na het gesprek gewaarborgd is.
-------------------	--

CONFRONTEREN

Schuld	Je bent niet op zoek naar de schuldige. Beschuldig dus zelf niet en stel de minderjarige ook niet voor als de beschuldigende partij.
Doel	Je doel is het bespreekbaar maken van de verontrustende situatie. Je tracht erkenning te krijgen voor je ongerustheid bij de gezinsleden zodat verdere hulp mogelijk wordt.
Aansturing	Jij dirigeert het gesprek. Dwaal niet af van de verontrusting. Vat regelmatig samen en confronteer telkens opnieuw met de feiten of je ongerustheid. Wees duidelijk, ondubbelzinnig en respectvol.
Zorg	Behoud het contact met de gezinsleden. Luister naar hun verhaal en ga respectvol om met hun visie op de feiten. Laat je ongerustheid niet wegnemen door andere visies maar wel door goede afspraken.
Afspraken	Beëindig het gesprek met duidelijke, tijdsgebonden en realistische afspraken over verdere hulp, het informeren van de minderjarige en het waarborgen van de veiligheid. Volg de resultaten van deze afspraken verder op.

TOELICHTING BIJ DE VUISTREGELS

VOORWAARDEN

Mandaat	Hulpverleners maken zich soms ongerust of ze cliënten met verontrustende situaties mogen confronteren. Verliezen ze daarmee hun vertrouwensrelatie
----------------	--

of schenden ze het beroepsgeheim? Als burger heb je de plicht om alle nodige maatregelen te nemen om een noodtoestand te voorkomen. Als hulpverlener gebeurt dat in eerste plaats door er met de betrokkenen over te spreken. (Artikel 422bis Strafwetboek: schuldig verzuim - proportionaliteit)

Tijd

Signalen van aanhoudende kindermishandeling worden gemiddeld vier tot zes jaar getoond vooraleer iemand ze ernstig neemt. Er is dus tijd om na te denken en goed te plannen. Niemand is gebaat met onbezonnen acties. Zorg er wel voor dat uitstel geen afstel wordt. Plotse situaties van kindermishandeling zijn meestal erg gevaarlijk voor de minderjarige, dan moet je onmiddellijk reageren.

Gevaar

Er is hier sprake van een noodtoestand. Je moet onmiddellijk actie ondernemen! Als je het vertrouwenscentrum niet kan bereiken, moet je zelf verdere stappen zetten. Contacteer dan het jeugdparket, de jeugdbrigade of de politie. (Artikel 458bis Strafwetboek: beroepsgeheim - noodtoestand)

Kennis

Afhankelijk van je werkcontext kan je al een beeld opbouwen van het gezinsfunctioneren. Hoe meer informatie je hebt, hoe scherper dat je het probleem kan verduidelijken. Hou steeds de mogelijkheden die het gezin nog heeft in gedachten, daar moet je uiteindelijk mee aan de slag. De signaallijst geeft je hiervoor heel wat kapstokken.

Krediet

Een confronterend gesprek is bedreigend en ouders zijn meestal erg beschaamd. Ze weten immers dat er iets mis is. Er is veel gewonnen als je voldoende krediet hebt om deze boodschappen te brengen en na het gesprek nog met hen verder kan werken.

Beschouw ze dus als partners.

Zonder de ouders moet het kind een veel langere weg naar herstel afleggen.

VOORBEREIDING

- Feiten** Feiten zijn geen vermoedens. Benoem wat je hebt kunnen vaststellen zonder daar al een oordeel over te vormen. Vb.: Tracy heeft volgens de schooldokter zelfaangebrachte verwondingen aan haar onderarmen. Tracy is al 4 keer door de leerkracht betrapt op het gebruik van alcohol. Tracy heeft in 1 jaar tijd een radicale gedragsverandering ondergaan. De signaallijst helpt je op weg.
- Interpretatie** Jouw mening over de feiten geven aanleiding tot je ongerustheid. Het is jouw hypothese. Vb.: Ik vrees dat de radicale gedragsverandering van Tracy veroorzaakt wordt door andere vrienden. De verwondingen kunnen wijzen op een vroeger trauma. De combinatie van deze factoren maakt dat Tracy in een neerwaartse spiraal zit die verder gaat escaleren als we niet ingrijpen. In de signaallijst vind je hulpvragen om hierover te reflecteren.
- Overleg** Jouw visie is maar één visie. Het is belangrijk om deze te toetsen aan andere mensen. In de eerste plaats in je eigen voorziening, maar eventueel ook bij experts van het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling. Ook de meningen van je collega-hulpverleners die mee betrokken zijn bij het gezin zijn belangrijk. Zorg dat je er niet alleen voor staat. Deze situaties zijn voor jou ook lastig. Zorg dat collega's je ondersteunen maar je ook begrenzen als je mee gesleept wordt in de emoties. Blijf binnen de grenzen van je eigen werkcontext.

Aanpak	Zorg ervoor dat je een tijdstip kiest dat je nog mogelijkheden geeft om te handelen na het gesprek. Kies een zo neutraal mogelijke plek waar ook je eigen veiligheid gegarandeerd is. Eventueel kan je een collega meevragen ter ondersteuning. Bepaal hoe je de ruimte gaat gebruiken: waar zit jij en waar de cliënten. Weet welke onderwerpen je gaat behandelen en welk resultaat je wilt bereiken. Als je reacties al in kan schatten bedenk dan hoe je zal reageren. Bedenk hoe je het gesprek wil inleiden en hoe je de verontrusting zal benoemen. In de eerste paar zinnen zet je de toon voor het hele gesprek.
Veiligheid	Na het gesprek gaan de gezinsleden terug naar huis. Maak goede afspraken over de manier waarop de hereniging zal verlopen. Emoties kunnen nog hoog zitten. Wat gaan ze tegen elkaar vertellen en hoe gaat de avond verder verlopen?

CONFRONTEREN

Schuld	Ouders voelen zich meestal al schuldig genoeg. Je hoeft er geen schep bovenop te doen. Je hoeft ze ook niet te ontschuldigen. Gebruik de informatie die je van de minderjarige verkreeg niet als wapen tegen de ouders. Ze komen elkaar meestal na het gesprek thuis terug tegen en dan moet de situatie veilig blijven.
Doel	Je wil zo snel mogelijk aan herstel beginnen werken. De eerste stap is erkenning krijgen voor je ongerustheid. Ze is oprecht en ouders moeten dat inzien. Dat is de opening die je nodig hebt om samen met het gezin naar oplossingen te gaan zoeken.
Aansturing	Als begeleiders en hulpverleners zijn we expert om ons in te leven

in de situatie van de cliënt en vanuit hun beleving aan verandering te werken. Bij verontrustende situaties vertrek je vanuit een andere situatie. Je wil dat het gezin zich inleeft in jouw beleving want je bent oprecht ongerust over een situatie die zo niet verder kan. Spreek vanuit de ik - persoon, het gaat over jouw ongerustheid. Verandering moet erop gericht zijn om jouw ongerustheid weg te nemen.

Zorg

Gezinnen hebben ook een visie op de feiten. Ze hebben het recht om die visie te vertellen, zelfs al zijn we het er niet mee eens. Het gaat ook niet over wie gelijk heeft maar wel hoe de situatie gaat veranderen zodat we niet meer ongerust hoeven te zijn. Dat bereiken we door met de ouders samen te werken. Zo kan een plaatsing mogelijk nog voorkomen worden.

Afspraken

Zorg ervoor dat iedereen goed weet wat ze moeten doen en tegen wanneer. Zorg er ook voor dat deze afspraken door iemand (gezinslid, vertrouwenspersoon, hulpverlener,...) opgevolgd en gecontroleerd kunnen worden. Vrijblijvende afspraken zijn niet voldoende in een verontrustende situatie. Aarzel niet om de afspraken op papier te zetten. Maak onmiddellijk een nieuwe afspraak. Zo speel je kort op de bal.

Bijlage 3: Handvatten in het spreken met ouders⁷

Onderstaande handvatten zijn louter richtinggevend. Je gebruikt best de taal die bij jezelf past en die aansluit bij de mensen waarmee je spreekt.

Algemene aandachtspunten ifv het gesprek:

- Een duidelijke boodschap geven.
- Ouders zullen van nature uit gaan ontkennen.
- Betrokkenheid en inzet van ouders is aanwezig, maar gerelateerd aan hun achtergrond/ geschiedenis.
- Zorg geven aan ouders omdat ze zich voelen falen over heel de lijn.

Gesprekspartners:

- Ouders bij voorkeur samen aanspreken:
 - o Beide ouders zijn belangrijk voor hun kind.
 - o Je hebt beide ouders nodig om tot verandering te komen.
 - o Het geeft de mogelijkheid om opvolging en veiligheid in te bouwen.
 - o Je voorkomt partijdigheid.
- Indien mogelijk in aanwezigheid van een begeleider of hulpverlener die het kind goed kent
- Naargelang de ernst van de signalen: in aanwezigheid van dienstverantwoordelijke

Praktisch:

- Rustige gespreksruimte waar je niet gestoord wordt
- Voldoende tijd voorzien
- Best niet vlak voor een weekend of vakantieperiode (bemoeilijkt opvolging van het kind)

⁷ Naar een tekst van het VKA.

Vorbereiding:

- Doelstelling: bepaal vooraf wat je met het gesprek wil bereiken
- Inventarisatie van signalen: lichamelijk, emotioneel, gedrag, taal, symbolisch
 - o Welke signalen kan je gebruiken zonder uitspraken van het kind te moeten gebruiken?
- Afspraken met je collega/gesprekspartner
 - o Wie brengt welke boodschap?
- Contacteer op voorhand de dienst waarnaar je wil verwijzen zodat je concrete informatie kan geven

Ouders uitnodigen:

- Op voorhand (bv. via telefoon) enkel formele dingen, geen inhoud bespreken
- Uitnodigen op basis van ernstige bezorgdheden rond hun kind
- Benoemen dat je voor dit gesprek graag beide ouders wil spreken en voldoende tijd wil voorzien

Aanvang van het gesprek:

- Gesprekspartners met hun positie voorstellen
- Doel van het gesprek verduidelijken
- Benoem de feiten die aanleiding geven tot ongerustheid concreet, duidelijk, ondubbelzinnig en respectvol. Soms is het belangrijk om effectief te verwoorden dat je denkt aan een vorm van kindermishandeling.

Tijdens het gesprek:

- signalen bevragen bij de ouders
 - o *“herkennen jullie de dingen die ik net beschreef?”*
 - o *“Kunnen jullie begrijpen waarom we ongerust zijn?”*
- Ruimte laten voor wederwoord van ouders (regie blijft wel bij hulpverlener)
- Vermijd het spreken in termen van ‘schuld’. Beschuldig ouders niet maar

spreek hen aan op de verantwoordelijkheid die ouders hebben. Zorg er ook voor dat de ouders hun kind niet als ‘beschuldigde partij’ zien.

- Enerzijds erkenning geven voor hun inzet en betrokkenheid tav hun kind, en anderzijds blijven terugkomen op je ongerustheid.
- Zorg en aandacht voor de emotie van de ouder bij het gesprek (benoemen).
 - o Gevoel van falen van de ouders, bespreken.
 - o Begrip tonen voor hun schaamte.
- Stilstaan bij de gevolgen voor het kind op verschillende niveaus. (Lichamelijk, emotioneel, cognitief, relationeel, psychisch, sociaal, ...)

Afronden van het gesprek:

- Bedank ouders voor hun inzet
- Probeer in beeld te krijgen hoe de ouders thuis zullen reageren naar de kinderen toe
- Wees heel duidelijk en eerlijk over je besluit en de eventuele stappen die je nog zal zetten.
- Inschatten of ouders bereid zijn tot verdere hulp:
 - o Vraag hen of ze je ongerustheid kunnen horen.
 - o Info geven over de werking van het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling.
 - o Afspraken maken ifv de beveiliging van het kind.

Aandachtspunten mbt je houding:

- Zorgzame maar tevens directieve houding.
- Afstemmen op de ouders, door op hun reactie/verhaal in te gaan.
- Streef ernaar dat de ouders zich zo veilig mogelijk voelen.

Valkuilen:

- Speel open kaart.

- Begin zelf niet te twijfelen aan je ongerustheid of de noodzaak om hierover met ouders te spreken.
- Vermijd dat je het kind als beschuldigende partij aanwijst:
 - vertrek vanuit observatiegegevens.
 - verwijst best niet naar uitspraken van het kind.

Opvolging en verwijzing:

- Kort op de bal.
- Hulpverleners komen best mee op het verwijsgesprek op het Vertrouwenscentrum.
- Bespreek nadien met de ouders ook het effect van dit gesprek op de onderlinge werkrelatie.

Acute onveiligheid:

Als je inschat dat de veiligheid van het kind acuut in gevaar is, neem je contact op met het Parket Jeugdzaken of met de politie.

Melden aan VK:

- Wanneer ouders de bezorgdheden niet erkennen en geen verantwoordelijkheid nemen.
- Wanneer afspraken niet worden nagekomen en je ongerustheid aanhoudt.

Bijlage 4: Handvatten in het spreken met kinderen⁸

Onderstaande handvatten zijn louter richtinggevend. Je gebruikt best de taal die bij jezelf past en die aansluit bij het kind waarmee je spreekt.

Concrete aandachtspunten:

- Rustig moment in rustige, gesloten ruimte.
- Kinderen voelen zich kwetsbaar als ze uit de klas/groep worden gehaald.
- Als je nota neemt, leg uit waarom.
- Geen ‘gestandaardiseerd’ gesprek, maar zoek contact met het kind op je eigen manier.
- Stel het kind op zijn gemak.
- Stel jezelf en het doel van het gesprek voor.
- Draai niet rond de pot, maar neem al je moed in handen.
- Hou afstand maar stel je tevens betrokken op.
- Vertel hoe je tot je ongerustheid bent gekomen.
- Vertel wat je zelf weet rond kindermishandeling. Kinderen gaan in het eerste gesprek vaak eerder luisteren dan vertellen.
- Tracht een rustige, bezorgde maar neutrale houding aan te nemen.
- Geen suggestieve vragen.
- Opletten met gesloten vragen. Belang van open vragen.
- Bij kleuters is grens fantasie-realiteit vaak nog vaag.
- Tempo van het kind volgen. Evenwicht zoeken tussen empathie en ongerustheid vasthouden.
- Niet teveel vragen stellen, het hoeft geen verhoor te zijn.
- Geef aan hoelang het gesprek zal duren

⁸ Naar een tekst van het VKA.

- Gebruik taal aangepast aan het kind. Probeer je in te leven in de leefwereld van het kind.
- Bevraag hoe de rest van zijn dag eruitziet.
- Blijven contact houden, hoe kan hij/zij zich begrepen voelen door jou?

Handvatten om in gesprek te gaan:

- Duidelijkheid/ transparantie
- Gevoel van medezeggenschap (met grenzen)
- In gesprek gaan: vragen naar verduidelijking waarom ze iets niet willen
- Soms liever iemand (vb vertrouwensleerkracht) erbij
- Drempelverlagend: gesprek op school
- Evenwichtsoefening: joinen (taal spreken van de jongere) en tegelijk de nodige afstand om te zeggen: “dit doen we”.
- Evenwichtsoefening: samen zoeken en afspreken met jongere. Wie helpt wat, wanneer, wat kan jongere zelf opnemen? Wat uit gesprek kan vertrouwelijk blijven en wat niet? Wanneer moet er echt wel hulp komen, ook al wil de jongere het niet.

Wat als het kind iets vertelt?

- Trek zijn/haar verhaal niet in twijfel.
- Soms komt hun verhaal emotioneel/onecht over.
- Blijf respectvol over de pleger.
- Overloop samen de volgende stappen.
- Beloof nooit geheimhouding.
- Niet te veel tijd tussen het onthullingsgesprek en effectieve hulp (zeker niet bij jonge kinderen)
- Op het einde van het gesprek bevragen aan het kind hoe zij/hij het gesprek heeft ervaren.

Hulpmiddelen:

- Knuffel
- Puzzelstukjes
- Gevoelsdoos
- Visualiseren wie er allemaal betrokken is/ hiërarchie respecterend

- Duplo popjes: zicht op relatie (veraf/dichtbij), gezinscontext visualiseren, complexiteit van relaties
- Humor
- Stripverhaal: visualiseren vertelde verhaal
- Lichaamstekeningen
- Huistekeningen
- Gevoelsplaten
- Gevoel in een bepaal lied/film

Weerstand bij pubers:

- Liever geen inkijk van hulpverleners
- Angst voor de gevolgen. Beter overwegen van de gevolgen. Maar er zijn grenzen.
- Ik los het zelf wel op. Kunnen dragen/ gedragen worden?
- Belang van 'vrienden'. Soms overbelasten van vrienden
- "Nog even volhouden en dan ben ik weg"
- Minder 'krediet' dan lagere schoolkinderen. Deur toe!
- Liever geen zorgende/ betuttelende houding
- Meer bezorgd over vragen die leeftijdsgenoten stellen
- Geheimhouding/ verraad?

VK respecteert ook meer hun wens, tenzij acuut gevaar.

Belang van het contact met het kind:

- Bevragen van de feiten even belangrijk dan contact houden met de beleving van het kind.
 - o Hoe kan een kind zich begrepen voelen door jou?
 - o Normaliseren van gevoelens van overspoeling (angst, schuld, verwarring, schaamte, ...).

Valkuilen:

- Focus niet teveel op de feiten, wel op je ongerustheid tav het kind.
- Bespaar het kind het gevoel van te falen in het gesprek.
- Hou ruimte voor het kind om te zwijgen.

Bijlage 5: Interessante links en publicaties

- Online signaallijst van jongerenwelzijn – www.signaallijst.be
- Brochure ‘Geweld in huis raakt kinderen’ - <http://www.steunpunt.be/library/26>
- Methodisch kader ‘Kinderen en partnergeweld: wat nu?’ - <http://www.steunpunt.be/library/16>
- Brochure voor jongeren ‘Wie of wat kan je helpen na mishandeling of seksueel misbruik?’ - <http://vagga.be/wp-content/uploads/2010/04/Wie-of-wat-kan-je-helpen-na-mishandeling-of-seksueel-misbruik.pdf>
- Brochure ‘Kindermishandeling meldenswaard’ - <http://www.vkantwerpen.be/pdf/BrochureKMMeldenswaard.pdf>
- Brochure ‘t zitemzo kids ... kindermishandeling’ - <http://www.kinderrechtswinkel.be/index.php?ID=30050>
- Brochure ‘mishandeling’ - <http://www.bredene.be/jeugd/jipfolders/200609mishandeling.pdf>
- Tijdschrift kindermishandeling - <http://www.tijdschriftkindermishandeling.nl/nl/magazine/overview.html>
- Overzicht publicaties over kindermishandeling - <http://www.nji.nl/eCache/DEF/1/18/850.html>

